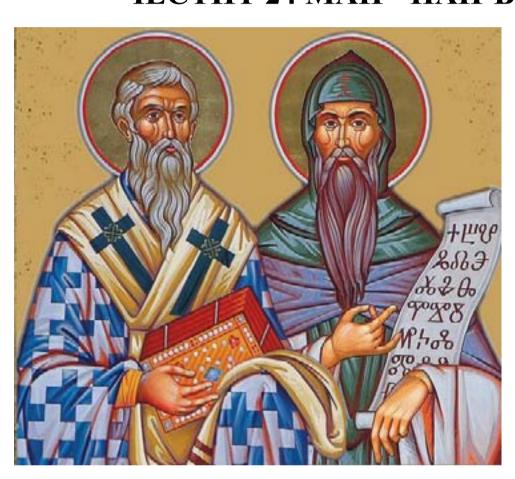
БРОЙ 193, Година XXIV 10011 — 10Л11 2017 Цена 1,00 лв. ВЕСТНИК ЗА ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА Основан от Д.Б.Митов и списван от него от 1928 г. до 1944 г. в София КАТ № 430 ISSN 1310 - 7917

ЧЕСТИТ 24 МАЙ - НАЙ-БЪЛГАРСКИЯТ ПРАЗНИК!

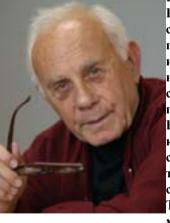

ЧОВЕК БЛАГОРОДЕН, ЛИРИК ОТ ВИСОКА КЛАСА

Има поети, които обикваш от стиховете им, без да ги познаваш дори до края на живота си. А може би, ако се случи да ги срещнеш, да те разочароват с някой свой жест или дума.

Найден ВЪЛЧЕВ ме спечели още в младостта ми със звънката си, изкряща от багри и пулсираща с пролетни сокове поезия, но ме покори и с човешкото си излъчване, с готовността си да подаде ръка на младите

поети, да не ги забравя и по-нататък в литературното им пътуване. Беше през пролетта на 1970 година, когато трима студенти от Великотърновския университет, пристигнали за ден-два в София, плахо прекрачихме редакцията на най-престижното в онова време списание "Септември". Каква дързост: да предложим свои стихове. Помнехме пренебрежителното отношение в други редакции, особено когато към "титлите си" на поети имахме прикачени и определенията "млади" и при това "провинциални". Но чудото в списание "Септември" се случи благодарение на двамата редактори, изтъкнатите поети

Найден Вълчев и Вътьо Раковски. Нашите стихове се появиха в книжка седма през август същата година и това бе литературното ни кръщение. В архивите си, вече след години, пазя писмо от Найден Вълчев, който любезно ме канеше да изпратя цикъл стихове за "хубавото", това е негово определение, списание "Септември". Така десетилетия той не ме забравяще и нескромно

си мисля, че се радваше на всеки мой успех.

Найден Вълчев е органичен поет. Стиховете при него, поне такова е усещането на читателя, се раждат непринудено, образите му дъхтят на свежест, римите сазвънки, изненадващи, не са патерици на стиха, както казва Далчев, а повеждат мисълта и чувството в неочаквана посока. А новотата? Иван Мирчев, нашият съгражданин класик, я поставяще на първо място. И стиховете на Найден Вълчев, дори когато темите им са познати, звучат по новому, откривателски.

/на стр. 7/

24 май - Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост!

Преди 159 години старозагорци за първи път украсяват иконата на Светите братя Кирил и Методий с цветя и поднасят

дължимата признателност на създателите на буквите. Те са едни от първите в страната, които започват да празнуват на този ден българския дух и самосъзнание,

патриотизма и българщината, които са ни съхранили като нация през годините и ще продължават да ни държат здраво стъпили на земята и с гордо вдигнати чела!

Уважаеми дейци на просветата, изкуствата и културата, хора на словото и духовността на Стара Загора, от все сърце Ви желая здраве, сили и мъдрост, лични и професионални успехи, творчески дух и удовлетворение!

Скъпи съграждани, нека най-милият и съкровен български празник ни обедини и ни върне възрожденския дух и вярата в държавността и моралните устои на нашето общество!

Честит празник на всички, които милеят за България и Стара Загора! Живко ТОДОРОВ КМЕТ НА ОБЩИНА СТАРА ЗАГОРА

Уважаеми старозагорци,

Приемете сърдечния ми поздрав по случай 24 май! Ден български, ден свят за писмеността ни!

Делото на Светите братя Кирил и Методий гори от ранно детство във всеки един от нас - гордост и благодарност към труда им изразяваме не само днес.

Нека по пътя на словото вървим с високо вдигната глава, защото българската просвета, култура и славянска писменост ни дават това основание, те гарантират просперитета на народа ни!

Честит празник!

Таньо БРАЙКОВ Председател на Общински съвет Стара Загора

ВЕСТНИЦИ И СПИСАНИЯ - СТАРА ЗАГОРА, 1993-2017 БИБЛИОГРАФСКА СПРАВКА

в. Авто мото вести: регионално рекламноинформационно издание / ред. екип Петър Желязков – глав. ред. и др. – Стара Загора: Авто-мото клуб "Родео". Първи брой 15 – 30 юли 1995. Последен брой № 6, 1996.

в. Агро за всички: регионален вестник за практически земеделски съвети / отг. ред. Велина Вълева. – Стара Загора: Консорциум "Биотес Агроиндекс" и пресгрупа "Точно време за всички". Първи брой 6 март 1992. От 1995 вж. Агровестник. За известно време вестникът излиза като двуседмично приложение за практически земеделски съвети, информация и бизнес на в. Национална бизнес поща под заглавието Агробизнес за всички.

в. Агровестник: издание за практически земеделски съвети и бизнес / глав. ред. Велина Вълева. – Стара Загора: ЕТ "Гьончо Гьонев – "Биотес – Агро" Стара Загора и Велина и Иван Петкови. Първи брой 17 ян. 1995. През годините вестникът става национален и редакционният екип се

променя. До 1995 вж. Агро за всички.

в. Ало, купувам, продавам, наемам. – Стара Загора: Първи безплатен вестник – ООД. Първи брой 6 авг. 1993. Последен брой дек. 1994.

сп. Аязмо: Списание за православен живот / ред. Милена Иванова-Андреева. — Стара Загора: Издателство "Аязмо" ЕООД, Първи брой 2015. Излиза с продължаваща номерация.

в. Берое: регионален вестник за спорт / отг. ред. Йордан Димитров. — Стара Загора: ФК "Берое" и пресгрупа "Точно време за всички". Първи брой 1 — 8 март 1992. Последен брой 1993.

в. Бизнес поща: седмичен вестник за обективна, етична и безпристрастна журналистика / ред. кол. Максим Райнов – глав. ред. и др. – Стара Загора: Кони Текнолоджи. Първи брой 4 – 11 ян. 1991. Продължение на в. Южна поща. От 3 окт. 1993 вж. Национална бизнес поща.

/на стр. 2/

ВЕСТНИЦИ И СПИСАНИЯ - СТАРА ЗАГОРА, 1993-2017 - БИБЛИОГРАФСКА СПРАВКА

/от стр. 1/

- в. Браво: седмичник за Южна България / ред. кол. Живка Барова – глав. ред. и др. – Стара Загора: Рекламно-търг. къща "Виталис". Излиза през 1994.
- в. Бранъ: вестник за света на българите и за българите в света / ред. кол. Йото Пацов – глав. ред. и др. – Стара Загора: Гражданско обединение за България "Бранъ". Брой единствен май 2000.
- сп. Верея Кабел: регионално месечно глав. ред. и др. – Стара Загора: Верея Кабел — ученици от III до XI клас / ред. съвет седмичник / ред. кол. Матей Бонев – глав. Василев. – Стара Загора. Първи брой септ. списание / ред. кол. Димитър Никленов -ООД. Брой единствен апр. 1996.
- в. Вик: седмичник на Кооперация Добрев – глав. ред. и др. – Стара Загора:

 В. Междучасие: вестник от деца за деца / в. Синя поща: издание за политика, бизн 1990. Последен брой 1994.
- в. Време за всички: старозагорски всекидневник / ред. кол. Илко Груев - отг. ред. и др. – Стара Загора: Екзакт ООД. Продължение на в. Точно време за всички и неговата номерация. Първи брой № 162, 27 авг. 1993. Последен брой ноем. 1993.
- сп. Вселената / глав. ред. Веселина Корцанова. – Стара Загора: Вселената ЕООД. Брой единствен лято 2011.
- в. Гол плюс Стара Загора: шампионът е тук: истината черно на бяло / ред. кол. Любомир Минчев – глав. ред. и др. – Пловдив: Медия КОМ ДРД. Излиза през
- в. Гълъбово прес: издание на пресгрупа "Старозагорски новини" / ред. кол. Йовка Николова и др. – Стара Загора: Старозагорски новини ЕООД. Първи брой 2007. Излиза с продължаваща номерация.
- в. Далавера: вестник за живота, такъв, какъвто е / ред. кол. Жени Огнянова – глав. бизнес експрес: издание за ред. и др. – Стара Загора: Екзакт ООД. Излиза през 1994.
- в. Делник: вестник за земеделска защита и синдикализъм / ред. кол. Данчо Карагеоргиев – глав. ред. и др. – Стара Загора: БЗНС - Стара Загора. Първи брой ноем. 1992. Последен брой № 1, 1995.
- в. Днес: регионален седмичник за политика, бизнес, култура / ред. кол. Петър Драгиев – глав. ред. и др. – Стара Загора: ООФ "Днес – ИК". Първи брой 31 ян. 1991. Последен брой № 1, 1998.
- в. Домино / ред. кол. Светлана Попова глав. ред. и др. – Стара Загора: Домино прес. Сигнален брой 20 – 26 септ. 1991. Последен брой ноем. 1999.
- в. Експрес спорт. Стара Загора: ЕФ Деметра. Първи брой 6 авг. 1992. Последен брой дек. 1994.
- в. Енергия и екология: месечно издание за енергетика, минно дело, строителство и екология / управител Калина Трайкова. Стара Загора: ЕТ Енергопринт. Първи брой 2001. Последен брой № 4, 2002. в. Живи пари / ред. кол. Кънчо Пенев – глав. ред. и др. – Стара Загора: 1992 Прим ООД. Първи брой 27 юли – 3 авг. 1992. Последен брой №
- 46, 1997. в. Животновъд: орган на Тракийския млекарски съюз / ред. съвет Йордан Йорданов и др. – Стара Загора: Тракийски млекарски съюз. Брой единствен март 1998.
- сп. Животновъдство плюс: научнопопулярно списание / ред. кол. Димитър Панайотов – отг. ред. и др. – Стара Загора: Национален съюз на зооинженерите в България. Първи брой 2003. Последен брой № 6, 2005.
- в. Загора медиа: периодично издание за реклама, новини, култура и забавление. -Стара Загора: Фондация "Пламък – Стара Загора". Излиза през окт. 1999.
- в. Интереси: седмичник на агенции за недвижими имоти. - Стара Загора. Излиза през 1994.
- в. Корени български: вестник за родолюбиви българи / ред. кол. Татяна Танасова и др. – Стара Загора. Брой единствен авг. 2009.
- в. Литературен глас: издание за литература

и култура / ред. съвет Йордан Атанасов и Последен брой № 5, 2003. др. – Стара Загора. От 1993 е притурка към в. Синя поща. Самостоятелно - май 1994. Излиза с продължаваща номерация и през

одините като двуседмичник и месечник. сп. Математика: тримесечно научно улярно списание за ученици от първи до етвърти клас / ред. кол. Бонка Василева и др. - Стара Загора: Любомир Любенов. Първи й 1995. От № 2 заглавие "Математика . Последен брой № 4, 1996.

в. Математическа поща: издание за

13 дек. 1994. Последен брой № 13, 1999.

общество / ред. кол. Стефан Кацаров глав. ред. и др. - Стара Загора: Стефан Кацаров. Брой № 0, 18 – 24 ян. 1998. Излиза с продължаваща номерация.

в. Надежда: издание на Старозагорския и на Сливенския затвори / ред. съвет Елена Младенова и др. - Стара Загора: Затвора гр. Стара Загора. Първи брой 1995. Последен

в. Национална бизнес поща: рекламно-информационен седмичник / ред. кол. Донка Йотова – глав. ред. и др. – Стара Загора: Бизнес поща ООД. Продължение на в. Бизнес поща. Първи брой 3 – 9 окт. 1993. През 1998 и 1999 излиза с приложение в. Тракийски бизнес, политика и забава.

в. Новина плюс: информационен всекидневник / ред. кол. Матей Бонев – глав. ред. и др. – Стара Загора: 7 ЕКС ООД. Продължение на в. 7+7. Първи брой 1 дек. 1993. Последен брой дек. 1994.

в. Новината: регионален всекидневник / ред. кол. Христо Христов – глав. ред и др. – Стара Загора: МЕДИА СЗ ООД. Първи брой 21 юли 2008. От 2011 излиза като седмичник. Последен брой юни 2012.

сп. Птици в нощта: поезия, проза, критика, публицистика / ред. кол. Стойчо Маджарски – глав. ред. и др. – Стара Загора: Книжка 1 – 2, 1999. Излиза с продължаваща номерация.

Даниела Мерджанова. Брой единствен, № 1, 15 ноем. - 15 дек. 1995.

в. Първи безплатен вестник: национален рекламно-информационен седмичник / ред.

и родители при възпитанието на децата справочник. - Стара Загора: РИК Шибилев. в. Teen's paper: най-якият вестник! / / състав. Маргарита Шоселова. – Стара Брой единствен, 15 – 21 февр. 1993. Загора: Джеми Стратус ООД. Първи брой 2001. Последен брой № 17, 2009.

в. Рекламен пазар: регионален седмичник/ управител Марияна Митева. – Стара Загора: Рекламно-издателска къща НеПеДони. Брой № 0, 18 – 24 март 2000. Последен брой № 3,

в. Рекорд News: бизнес, култура, политика, спорт: областен седмичник - Стара Загора и риболовците в България. Излиза като / ред. съвет Румен Сомов – глав. ред. и др. приложение на сп. 7 дни Стара Загора. - Стара Загора: Фининвест-консулт ООД. Първи брой 13 дек. 1997 – 10 ян. 1998. Първи брой 17 март 2000. Последен брой № 4, 7 and, 2000.

в. Светът е Берое: седмичник на всички беройци от цял свят / управител Георги Загора: Старозагорски вести ООД. Първи Ганев. – Стара Загора: Светът е Берое ООД. Сигнален единствен брой септ. 1999.

сп. Свят панорама: общество, култура, изкуство, природа / ред. кол. Стоянка новини ООД. Първи брой 24 ноем. 1994. първите редакционни колегии на изданията. Вачева – глав. ред. и др. – Стара Загора: Последен брой № 139, юни 1995. Литера принт АД. Брой сигнален дек. 2001.

с различна периодичност и редакционни

на нашия град / ред. кол. Радослава Рашева - глав. ред и др. – Стара Загора: 7 дни Стара Загора ООД. Първи брой 29 май 2001. Последен брой дек. 2009.

в. [Седем плюс седем] 7+7: частен Іюбомир Любенов – глав. ред. и др. – Стара ∣ ред. и др. – Стара Загора: 7 ЕКС ООД. | 2003. Последен брой № 1, 2004. Загора: Първи брой 1 – 15 ян. 1992. Последен Сигнален брой 6 – 12 февр. 1991. Последен брой юни 1993.

Добрев – глав. ред. и др. – Стара Загора: Кооперация "Развитие". Първи брой 10 дек. 1990. Постепен брой 1994. Загора: Център за работа с децата – Стара и др. – Стара Загора: СДС – Стара Загора. В Точно време: черноморско-тракийски Загора, клуб "Млад журналист". Първи брой Първи брой 23 дек. 1990. Последен брой информационно-рекламен седмичник /

> в. Наблюдател: вестник на гражданското в. Стара Загора: общински вестник / ред. кол. Йордан Стоев – глав. ред. и др. – Стара Загора: ИК Време. Първи брой 4 ян. 1991. Последен брой 1996.

община Стара Загора и "Старозагорски - Стара Загора: Литера принт. Брой № 0, новини" ЕООД / ред. кол. Кънчо Пенев – глав. ред. и др. – Стара Загора: Старозагорски новини ЕООД. Първи брой 1997. Последен брой № 10, 1997.

Худ. Димитър Киров, Портрет на Георги Божилов

в. Стара Загора: политика, икономика, в. Пук ук. – Стара Загора: Ваня Милева & култура / ред. кол. Мадлен Геренова и др. – Стара Загора: Тракия ресурс АД. Сигнален радиолюбители / ред.-изд. Йордан Гайдаров. брой 10 ноем. 2000. Последен брой № 2,

сп. Стара Загора: списанието на нашия брой апр. 2010. Последен брой № 3, 2011.

сп. Първите седем: в помощ на учители сп. Стара Загора в седем дни: седмичен номерация. Последен брой 24 апр. 2011.

в. Старозагорска зора: регионален седмичник на СДС Стара Загора / глав. НЧ "Родина 1860" - Стара Загора. Месечно ред. Стойчо Маджарски . – Стара Загора: Аугуста ООД. Първи брой 18 – 24 юли 1995. Последен брой № 7, 1996.

в. Старозагорска наслука: вестник на Ловно-рибарското дружество Стара Загора. - Стара Загора: Съюз на ловците Последен брой № 23, 1998.

в. Старозагорски вести: частен общински вестник / глав. ред. Стоян Ботев. - Стара на заглавията. Не претендира за пълнота, брой 1995. Последен брой № 5, 1995.

в. Старозагорски новини / глав. ред. Динко Петков и др. – Стара Загора: Старозагорски библиотека документи. Отбелязани са

в. Старозагорски новини: регионален

всекидневник / глав. ред. Йовка Атанасова. – сп. [Седем] 7 дни: През периода са излизали Стара Загора: Старозагорски новини ЕООД. седмично издание, справочник и списание Първи брой 1995. От 2005 до 2007 излиза с със заглавия 7 дни и 7 дни Стара Загора приложение Полет – седмичен младежки

> сп. Старозагорски справочниК: не всичко, но от всичко по малко! / глав. ред. Васил Василев. - Стара Загора. Първи брой юни

> в. Старозагорски справочниК: вашият вестник за безплатни обяви: месечно издание за реклами и обяви / глав. ред. Васил

> в. Старозагорско утро: областен вестник за социален живот, култура, икономика и спорт . - Стара Загора. Сигнален брой 27 ред. Таньо Клисуров и др. – Стара Загора; Варна: АВеГе прес ООД. Първи брой 14-21 дек. 1991. Последен брой 1996.

в. Точно време за всички: всекидневен вестник за информация, бизнес и спорт в. Стара Загора: съвместно издание на / ред. съвет Венелин Йотов – предс. и др. 12 ноем. 1991. Последен брой № 161. 1993. Продължава като в. Време за всички.

сп. Участ: литература, изкуство, общество: издание на писатели от Южна България / ред. съвет Божидар Грозев и др. – Стара Загора: Община Стара Загора. Първи брой 2005. Последен брой № 3, 2006.

сп. Участие: литература и социален живот периодично издание на писателите от Стара Загора / ред. кол. Петър Тонков - глав. ред., Жеко Христов и др. – Стара Загора: Дружество на писателите от Стара Загора. Първи брой дек. 1991. Последен брой № 4,

в. Фрамар: актуалното и полезното от света на здравето! / ред. екип Деница Пеева, Ивайло Тончев. – Стара Загора: Фрамар ООД. Първи брой ян. 2011. Последен брой № 16, 2012.

в. Хей М: вестник за момичета и момчета / отг. ред. Лимитър Никленов. – Стара Загора: ИК Палмира. Излиза през 1995.

в. Християни: издание на Старозагорската митрополия . – Стара Загора : Делник прес.

Първи брой 1995. Последен брой № 1, 2006. в. Южна поща / ред. кол. Симеон Майналовски – глав. ред и др. – Стара Загора: СДС – Стара Загора. Първи брой 28

апр. 1990. Последен брой 1994. в. Южно утро / ред. кол. Лъчезар Лазаров - глав. ред. и др. - Стара Загора: Тракия прес ООД. Първи брой авг. 1992. Последен

брой юни 1994. сп. LZ-73: специализирано списание за - Стара Загора. Първи брой 1992. Последен

в. SZ око: селмичник за новини и стил на кол. Атанас Моллов – глав. ред и др. – Стара град / ред. кол. Петър Желязков – глав. ред. и живот / глав. ред. Димитър Бахчеванов. – Загора. Първи брой 1993. Последен брой № др. – Стара Загора: 7 дни Прес ООД. Първи Стара Загора: Безплатен вестник груп; Чака ООД. Излиза от 2008 до 2010 с продължаваща

ръководител Димитър Никленов; ред. кол. Димка Кабаиванова и др. – Стара Загора: издание на Клуб "Млад писател" към НЧ "Родина 1860". Първи брой 2011. От бр. 27/28, 2015 вестникът е с променено заглавие "ТИЙНейджърски вестник".

сп. Zona bg/ред. кол. Тони Куцаров – глав. ред. и др. - Стара Загора: Статис АД. Първи брой март 2015.

Справката е подготвена от Регионална библиотека "ЗАХАРИЙ КНЯЖЕСКИ" -Стара Загора. Подредена е по азбучен ред не включва юбилейни издания, училищни вестници и списания и др. Изготвена е според притежаваните от Регионалната

Изготвил: Малина ДЕНЧЕВА

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

РЕЗУЛТАТИ ОТ ЧЕТВЪРТИ НАЦИОНАЛЕН КОНКУРС "АКАД. НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ"

ВТОРА НАГРАДА

Николай ГУНДЕРОВ, Чехия

ФОТОГРАФИЯ 1983

Прадядо ми е с ножа си за рязане на пъпеши (през мирно време), и на глави (по време на Балканската).

Ще си отиде като любовчия не от склероза - от пневмония при къпане във кладенеца на съседката. Балкан -

с опашка като перка от аероплан е временно шастлив. (Ще го застрелят, но с официална поради тежки слухове за епидемии.)

С кафявите тиранти и широката усмивка е Милен. (Ще умре от кучешка тения, без да бъде целунат от Таня,

Червеното по бузата на Митко е или комар, убит без обяснения, или шамар, заради двойката по пеене.

дето къса билетите в селското кино.)

А Слави е с татуировката ще ни научи как от кратки фасове се правят дълги кръгчета, а после ще замине за Италия като носач на индия или арабика.

Всички примижаваме от слънцето, което това лято беше толкова силно, че се питам как не е осветило снимката.

ТРЕТА НАГРАДА

Кръстьо РАЛЕНКОВ, София

ПЪТ

Път, случаен също като бликнала, вехнеща във паметта мелодия. А край пътя цветно ято циганки, седнали на сянка, си говорят. Цигани с усмивки златозъби слънцето като комат начупват. И от кошниците с диви гъби с поглед ме приканват да си купя.

Спрях - единствена кола по пътя. Купих си. Почерпих по цигара. Сплитаха в тревите сложни възли простичките песни на цикадите. Ручеят в дерето бръщолевеше, сбрал води от гърбавите хълмове, че пресъхва скоро. С дъждовете чак наесен щял да се завърне.

Нищо тук не беше безвъзвратно. Времето на колело играеше. Аз стоях несвързан, фрагментарен пред живота, свързващ двата края. Някак по начало сбъркал пътя. Някак с чувството, че съм на място. Утешен и може би прегърнат от раззеленилото се лято.

Беше миг по-кратък от угарка. Аз поех, помахах им на тръгване. И като в съня на онзи старец слизаха във мене бавни лъвове.

ТРЕТА НАГРАДА

Христина ГЛАВАНОВА, Севлиево

ЯБЪЛКОВА РЕКА

Прилича на момиче в син сукман... Реката е изпредена и тънка. Тя влиза в своя кръшен летен стан и тръгва по пътеката си звънка. Преди да свие в първия завой, под ябълките прихнали минава, а после в придошлия луд порой се спуска и след бързея запява. Тя има огледална чистота и може да прегърне и небето, което слиза в бистрата вода и с нея продължава към дерето. На ябълките в аления сън щом влезе, се отпуска и заспива и само монотонният й звън във равното блаженство се разлива. Прилича на момиче в син сукман... Но още руменее и наднича със онзи първороден светъл свян, след който необятно се обича.

Поощрителна награда за млад автор

Мина Росенова ПЕТКОВА, София, 15 г.

КРАДЛА

И бях щастлива.

Че не забелязах.

Толкова щастлива.

Как успя да откраднеш сърцето ми.

ПЪРВА НАГРАДА

Лили КАЧОВА, София

ПОМЪДРЯВАНЕ НА ЛЯТОТО

На детството последната родина

и сладко от горчиви портокали.

че времето в часовника е спряло.

Проблясва – златна мрежица в небето,

не знае той – ще плъзнат страховете,

се влюбва безусловно – като птица:

Такъв си остани! – гласът ми глъхне,

Посрещах и изпращах. Просто участ.

гласът ми ви след трудни месечини.

И юли се превърна в кръст и цвете.

Илинден вече идва с дъждовете си.

И щом започне да съзижда църква,

да трупа скръб по имена и дати,

то значи тишините са покълнали

Тогава стиснала в юмрук петаче,

последна на опашка за илюзии,

душата ми сама ще се разплаче

за чезнещия във небето юли.

и лятото ще помъдрява с август. ...

О, нека на жарава да се учи,

Това е юли. Толкова е синьо,

огърлица на шията на Бога –

змийчета са, но рано е за вопли.

Все още е хлапак и безразсъдно

Още от малка обичам да взимам безплатно. На три откраднах на мама чудния аромат. На пет взех от тати доволната му усмивка. После срещнах теб. Откраднах погледа ти в магазина. После пък взех по една бира за двама ни и избягах. След това без позволение отмъкнах ключа за покрива на блока. Заведох те да видиш залеза като по филмите. Откраднах дори целувката ти. След известно време се промъкнах у вас. Заварих те спящ на леглото. Скочих и те прегърнах, отнемайки ти съня. Свих скъпото шампанско на дядо ми и ти сипах. Получих привлекателна усмивка отново безплатно. Откраднах мечтите ти. И ги сбъднах. Откраднах живота ти.

"любима". Те звучат свежо, за разлика от

стереотипните изтъркани от употреба

толкова много набедени стихотвории в

Светът не е курорт за безполови ангели

с безкрайни пищни софри и разгулни

вълшебства на фантазията. И в

библейския рай има предрешени дяволи,

които яхат наивните ангели. Между

винаги протича биологично напрежение,

Няколко думи и за еротиката в семейната

любов. В тези творби тя не е табу, но

и не е разголена като при кръчмарски

изпълнения. Тя е приглушена, загатната,

а не вулгарна като в уличен роман. Тук

словото е премерено добре. Лирическият

герой чистосърдечно признава, че химията

на биологията е неизменна част от

ежедневната любов на съпрузите. Тя е

скритото интимно огледало на семейния

живот, в което се оглеждат само те

двамата, когато са насаме. И не бива да

вече посягат към тайния мед на любовния

се сърдят на порасналите си деиа, които

живота всички пътеки на любовта

тръгват към семейната спалня, но не

Любовното чувство е споделено най-ярко

любимата става другар.

в стихотворението "Прегръдка", което

ПРОТИВОСТОЕНЕТО НА ВЕСЕЛИН ТАЧЕВ

Стихосбирката "Противостоене" на Веселин ТАЧЕВ още със заглавието си заявява своята същност и позиция. Само че трябва да се допълни нещо съществено важно, което сполеля съставителят на сборника Иван Цанев в предисловието към книгата, и което всъщност подчертава нейната същност и значимост. Ръкописът е връщан от две издателства през 1984 и 1986 година. И то при положение, че авторът не се е осмелил да включи в ръкописа най-характерните си, откровено "сърдити стихове", както пише Иван Цанев, които стават гръбнак на това издание.

Веселин Тачев е част от едно много талантливо поетическо поколение почти връстници от Русе и Русенско. Той не пее в хора на "скъпоплатените оптимисти". "облизвачи на чинии" и "трапезни патриоти" по убийствените думи и изрази на Иван Динков. Нито пък им приглася. Стихотворението "Из "Монология", с което започва стихосбирката е в известен смисъл автохарактеризиращо и програмно, защото в него става дума за съдбата на т.нар. "тихи" поети в националната ни лирика през времето, което наричаме тоталитарно:

Ние не бяхме стъпвали на тепихите, ние не знаехме как се кове съдба. Ние бяхме от поколението на тихите и недорасли за доживотна борба Философствахме над законите природни, а негодници ни даваха съвети: "Я не си пъхайте носа в неугодните тъмни кътчета на битието! Не е по силите ви тая работа, и без вас утре ще съмне. В живота има силни и слаби едни – по гладкото, други – по стръмното..." Ние гнусливо потръпвахме и плюехме, щом ги срещнехме в "тихия кът". И слава богу, не се разплухме, а останахме на кръстопът голи-голенички, анемични и рахитични, непригодени но неприкосновени като току-що начеваща мисъл, като истина.

Парадоксално на пръв поглед, но именно "тихите" поети в последна сметка остават по-трайно в литературната история и литературното Време. Защото в противовес на трубадурите на властта, те усещат сблъсъците и ударите на живота и съдбата без тапицерия, директно. Тогава силно боли, но и калява характера. Неслучайно Далчев казва, че в българската литература галантите са много повече от характерите. Твърде често именно този тип поети си "пъхат носа" в "неугодните тъмни кътчета на битието". Тези поети дават "урок по етика" на хората ("Контрапункти"). В тези стихове поетът изразява скрита, неафиширана твърдост и устойчивост, която е гордата позиция на почтените, моралните, светстните. Много е тишината не само в "Тишина", а въобще в поезията на Веселин Тачев. Но именно в тишината най-силно се чуват стенанията, мъките, болките на унизените и оскърбените, те отекват като вик. Този поет не е от кресливите. Колкото до "тихия кът", живелите в това време се досещат, че става дума за писателското кафене на "Ангел Кънчев" 5 в София, където се събираха привилегированите автори. фаворити на властта.

Невъзможно е в тогавашното време овластените редактори и цензори да приемат стихотворението "Противостоене". И то не само поради асоциациите и внушенията,

които предизвиква заглавието муз

Вие стоите в своите топли кабинети и измисляте

своята студена кибернетика, или доволно бляскате с очила над творба, която дълго ви е мъчила... Вие не можете без вашите меки мебели и обстановката която с години сте гледали

се е сраснала с вас както въздухът с кожата ви.

Без тая обстановка вие не можете да се появите, да си живеете и умрете.

"Те" предпочитаха да влизат и газят с дковани ботуши и да бъркат "безцеремонно на човека в душата". От позициите си зад овластените бюра се разпореждат със съдбите на талантливите. Ако даровитите са с по-слаби характери, успяват да ги купят. Но в последна сметка талантливите: Не ви мразят.

За тях вие сте мъртви още приживе. Няма нищо по-мъртво от мъртвец,

който живее!

Кое в изкуството се поощрява и заплаща високо откриваме в "Стойност". Веселин Гачев е привърженик на великата мисъл на Достоевски, че и най-гениалното писателско въображение не е в състояние да измисли това, което съществува в реалния живот ("Театър"). Поетът така е устроен, че найсилно усеща "гробовен полъх от отвъдното". Това е драматичен до трагичност поет, дълбоко чувстващ драмите и трагедиите на човека. Той притежава фина чувствителност и намира думите, с които най-адекватно да изрази състоянията си.

За парите и творчеството става дума в "По К.Павлов" и "Пари". Истинското злато за човека на изкуството е оставеното като значимо творчество, което да го надживее. Финалът на второто стихотворение е универсализиращ: / Хм. Дали наистина, / ако имах пари, / ако имах много, / достатъчно много пари, / щях изобщо да пиша / стихотворения?

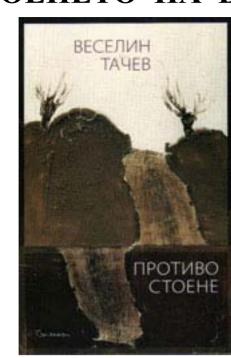
Тежък въпрос, на който поетът отговаря с въпрос, защото честната позиция е свързана и със съмнението в собствената устойчивост, твърдост и издръжливост, което винаги спохожда талантливите и е техен вечен спътник в живота и творчеството им.

За поети с подобна творческа нагласа. темперамент и натюрел революционните песни зазвучават в тишината, защото за тях тихата съпротива е по-същностна и по-трайна. В "Към двойника" и "В огледалото" самопознанието е драматично, защото разголената душа задава въпросите на съвестта, които измъчват душата на лирическия Аз.

Веселин Тачев разчита понякога на парадоксалните смислови обрати, както е в "Славей", които придават полифонизъм на поезията му. Свободата като абсолютна базисна ценност, която заслужава всякакви усилия до саможертва откриваме в "Аз

> Отгоре съм бистър. А по дъното си влача тиня и камъни Пийте от мен! Но не бъркайте

Това стихотворение е също самохарактеристика на поета. За цинизма на обществото и нежеланието му да приеме "голата истина" става дума в едноименното стихотворение. В "Образ и подобие" благодари на майка си, че го е създала "по образ и подобие човешко" – да не мисли със стомаха си, да не е продажен слуга на примитивните си желания, да не се продава. Сблъсъкът между душата и тялото, между духовното и материалното е акцентът в "Грешен плач" и "Интимно". Поетът се тревожи от потребителската стихия, която завладява хората за сметка на духовността ("В търсене на прекрасното", "Натюрморт", "Тресавище"). В "Разговор с продължение" поетът споделя разбирането си, че не трябва да преиграва в стиховете си. За поета са важни хората със същата субстанция, от същата кръвна група. Творецът не трябва да се затваря в собствената си кула от слонова кост, да се изолира и капсулира от живота. защото мисията му е будителска ("Бягство от

живота"), макар че самотата е много важна в творческо отношение ("Самота").

Поезията на Веселин Тачев е силно екзистенциална, впечатляващи са пацифистките настроения в творби като "Едно време" и "След ядрения взрив". Често в стихотворенията си поетът размишлява за смъртта, както е в "Старци отиват на гробищата". Тази мисъл би следвало да направи живота ни по-смислен. В тогавашния живот на лирическия герой властва застоялост, скука, безнадеждност: / Шръклево – Русе, / Русе – Щръклево. / Пет автобуса / дневно – / отиват, връщат се, / от сутрин / до мръкнало. / Ежедневно. / ("Сегашно – историческо")

В "Селския музей" - същото. Няма посетители, живот е замрял до спиране. Старите хора от едноименното стихотворение очакват смирено и примирено смъртта. Няма идея и надежда, която да им вдъхне живец и да ги събуди от летаргията ("На дънту", ..От балкона"). Безименни и анонимни старците си отиват един след друг. Поетът се вълнува от обезлюдяването на селата, от замирането на живота в тях. Безналежлна е картината в "Следзимни изгледи". Тази и други творби разкриват несъмнената дарба на Веселин Тачев да рисува словесни картини, съответни да душевните състояния и настроения в стиховете му: / През тая зима в село измряха / толкова много старци, / старици. / Бре, дълга зима, без мяра зима, / студ и сняг само и гарван в расо. 1 ("Следзимни изгледи")

Стиховете напомнят на Ботевите от "Обесването на Васил Левски".

"Летни привидения" убедително подчертава художествената дарба на Веселин

Във спомените – камъни в река и детски писъци покрай върбите. Вървиш по дюни, стискаш си зъбите от болка в изнурените крака. Пламти пейзажът, нажежен до бяло. Викът на гларуса е жив мираж. Налива жар в очите женски плаж и спи вълната – синьо огледало. Привиждат се жита неразлюляни с огромни раии, плъзнали по тях.

и тлеят вдън земя огромни рани. Стиховете са изпълнени с тъга, болка, съчувствие, състрадание, в тях е душно. Но същевременно усещаме ропот, несъгласие и противостоене на статуквото. Поетът не може да се примири, съгласи и приеме съществуващото безсмислие. Стиховете му населяват черни гарвани и врани, славеят пее в нощта. Дори пролетта не може да го обнадежди в "Март 1985", картината е разтърсваща и сепва: / Излинели от студ / некролози / по врати и огради висят. / преуморени са хората / от предългата зима

В омара пясъците се потят

/ и не им е, не им е до пролет... Сюрреалистичните зарисовки само усилват въздействието на стиховете. Даже часовникът спира да трака в "Краят на деня", символизиращ спирането на живота, завръщането в родния дом е продължение на безналежлността:

Не, нямаше. Щракам / ключа, / вратата сама се отваря... / И сядам. И бавно мълча. / Мълчание ми отговаря.

В "Саксия" поетът изплаква: / Затворена / земя в която / линеят корени, / умират червеи.

Силно е изразено шастието на Веселин Тачев от съприкосновението с природата в "По Лома", привързаността му към нейната първичност, непивилизованост, дивост, автентичност. Поетът я чувства и усеща с целите си сетива. Подобни са настроенията в "Повторно", където е силна жаждата по първичното, неоскверненото от цивилизацията, бягството от шума, залухата, смога, пинизма и мръсотията на големия град:

Тъй боговете са наказвали човека или пък той, преситен от могъщество, отново е намирал своето детинско щастие в добрия скут на майката природа.

Географските открития не носят само добро на местните жители в "Магелан", зашото са задвижени и подвластни на алчността, на жаждата за богатство. Зовът на сърцето към прамайката природа усещаме и в "Ах, моренцето". А умалителното е и умилително. Човекът е нищожно малък на фона на могъщата природа в "Море". Заслушан в себе си, поетът разсъждава за произхода си на фона на милионите години работа и еволюция на природата ("Амонити"). Вечна е природата и непостижим ваятел на карстовите красоти в "Карта на пещерите". Веселин Тачев винаги свързва природата и човека, преминава в духовните селения в "Тайна". На фона на екзистенциалните послания във "Връщане от долната земя" стихът-рефрен е: "А ме възвърна глас на птиче". Неразкъсваема е връзката между човека и природата, той е неотделима част от нея. Пивилизацията нанася рани върху старинните паметници в "Преславска приписка". Подобно послание и болка откриваме и в "Царевград", което е и със социален оттенък. Оголената река от едноименното стихотворение започва да се смалява и е на път да изчезне от неразумната човешка дейност. Реката в "Следи от видра" е отровена, което й вещае гибел.

Веселин Тачев е усетил със сърцето и **гушата си, че най-опасното нещо за човека** е неговата безмерна алчност, която може да го погуби завинаги ("За алчността"). Опасността е съвсем реална. За съдбата на човечеството размишлява поетът в "Съзерцавайки един продължителен залез". Проблемът космос-човек откриваме в "Да заспя". На фона на космическия всемир лирическият герой мечтае:

Кап-кап, капе капчук в южни сънища плуват гнездата. Кротко шушне дъждът и листата на юли сънуват. Плавно свалят корони дърветата и застилат земята със злато. Бял се сипе снегът – равен сън с белотата на чистата съвест.

"Коило" вълнува с интимност и топлота: - Ти легни и на твоето рамо самотно

аз ще сложа глава ти заспи и на твоето рамо самотно аз ше спя. който е само твой. само твой, твой...

В целия цикъл "Странствания, съпричастности и сънотворства" става дума за отношенията човек – природа в различни аспекти. Творбите са екзистенциални, изпълнени с тревога и драматизъм. Успокоението в лоното на природата е временно, нетрайно, човекът живее в постоянна заплаха.

"Градска трева" е стихотворение за Свободата, за изкуствените неща, алиенацията, отчуждението, пустотата, неавтентичността. Тревата е "затворническа". В "Случайно хвърлен поглед" птичките са "затворничетата пъстри", свободата в кафез е равносилна на заточение, на затвор. Минувачите не се замислят за съдбата им, а по инерция живеят скучния си живот. Слънчогледите са "потънали в скръб" в едноименното стихотворение. Желание на лирическия Аз да окуражи човека откриваме в "На залязване". Ирония към "сопиалистическата ролина" е "Моя скромна милост". Хуманизмът на

5

Веселин Тачев се поражда от болката. За един поет и творец съдим и по предпочитаните му любими поети и творци, които той счита, че са от неговата творческа кръвна група. За Веселин Тачев това са Димчо Дебелянов, Димитър Бояджиев, Атанас Далчев, Добри Жотев, Иван Динков, Константин Павлов, Петър Алипиев, Христо Фотев, Христо Банковски, Биньо Иванов, Иван Цанев, Владимир Попов, Кънчо Великов и още неколцина. Диалогът между Веселин Тачев и другите поети се осъществява понякога чрез взаимни посвещения, защото те споделят сходни естетически разбирания и имат подобни съдби. "Посвещение от 1964" на Веселин Тачев е съпроводено със знаменития отговор на в сонета на Иван Цанев "Между два разговора с Веселин Тачев": / По-малко говори, по-малко говори / и ако можеш истината само!

Иван Цанев има три стихотворения с посвещения на Веселин Тачев. Те са изпълнени с интимност, топлота, разбиране между творчески съмишленици. В своето стихотворение "Към приятеля И. Ц." Веселин Тачев много точно и фино е усетил и пресъздал същността на поета – събрат:

И отражение на слъние блести във твойте очила дълбоко в тебе като зрънце кълни началото на стих. Размахани от ветровете лудеят птичите крила и неподвижните дървета намират своя верен ход..

Кънчо Великов посвещава силни стихове на Веселин Тачев, които е озаглавил "скръбни реквиеми"

Трънлив е житейският и творчески път на Веселин Тачев. За него разказва име избегна всякакви Стойчо Гецов в книгата си "Веселин Тачев отблизо и отдалече". Характеризира го в "Приятелите": "Беше тактичен, деликатен, казваше добра дума за похвала, без да бъде лицемер."; "Показателно е, че суровата казармена обстановка е смазала дотолкова чувствителния и плах Тачев, че той не само че не пише стихове в този период, но и не смее да мисли за творчество в грижата си да оцелее." Няма лидерски амбиции, не се стреми към власт над другите... Ето какво споделя в едно от писмата си до Стойчо Гецов Веселин Тачев: "В мисли и настроения досущ като твоите минават дните ми. Живея по инерция. Съвестно ми е, че живея, и все пак живея... Смърт, смърт, и навсякъде смърт – в сиховете ми, в книгата, предметите природата... В "Парадокси" Стойчо Гецов обобщава: "Сега след десетилетия разбирам как са му се отразили поредните удари изгонен от работа в Комсомола, книгата му, велнъж осакатена от излателството, е обявена от официалната критика за найбездарната. Да, бяха посадили в душата му страх. Разбира се, той нямаше да се предаде. Щеше да отстъпи един рубеж назад, да се съсредоточи върху останалата му свободна територия - семейството, поезията, приятелите, природата и да ги отстоява докрай – до болестта и фаталния скок от

Ще завърша със сонета на Владимир Попов "25 декември 1991", който е по отклонения от семейното гнездо. Не от показния площаден патос на уличните повод самоубийството на Веселин Тачев.

Надвесен над жестоката земя. какво видя от свода на етажа и зад гърба с невидимата стража от страхове, горчилки и тъма?

Преди да полетиш надолу сам

не ти ли вдъхна бездната зловонна вкуса на отвращение? Не знам. Под сводовете тъмни на Живота

избира всеки своята Голгота

и следва своето си естество.

през перилата тънки на балкона.

Не мисля, че си мъртъв ти, защото макар голгота против естеството -

ти своята избра на Рождество. Веселин Тачев не може да е мъртъв,

защото има Памет за него.

<u>Никола ИВАНОВ</u>

ЛИРИЧЕСКА ВЪЗХВАЛА НА СЕМЕЙНИТЕ ЧУВСТВА

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

Отзив за стихосбирката "Прошепнати думи" от Таньо Клисуров

<u>Иван ЕНЧЕВ</u>

Завладяващите лирически откровения стихосбирката "Прошепнати думи" (2016) от Таньо КЛИСУРОВ са породени не само от някои впечатлителни случки, истории, спомени или мечти. Те преди всичко излъчват органична оезия. Изрично са определени от автора като "Стихотворения за любовта". Всеизвестно е, че това чувство има много човешки измерения и насоки: към родителите, към рожбите, към Родината. към приятелите, към красивото, към природата... Тук става дума конкретно за обовта между мъжа и жената. И още поточно, за трудно поддаващия се на външни внушения съдбовен чар на съпружеското

Когато разглеждаме любовната

лирика на литературни<u>те класици, сме</u> свикнали да казваме, че те много често сливат поета с лирическия герой. Възможен е подобен поглед и към стихосбирката "Прошепнати думи". Въпреки обявеното посвещение на автора, тук не обсъждам любовните признания на поета Таньо Клисуров към неговата съпруга Мария. Аз възприемам стихотворенията като интимни трепети на един обобщен лирически редник на любовта. който носи в раницата си генералските пагони на обичащ съпруг. Така недоразумения от семейно-битов и друг по-тесен житейски нюанс на моите скромни

размисли, породени от няколкократното препрочитане на книгата.

хотворения

Ето само началото и края на стихотворението "Тайна песен на редника", с което е озаглавен първият цикъл на сборника "Прошепнати думи":

В часа любовен всички сме елнакви без постове, без власт и без богатство.

Но идва след суровите закони пак нежен час. Душата ми е жива. И блясват генералските пагони.

любимата които ми пришива. В тези седемдесет и пет стихотворения, включени в книгата, не става дума за драмите на несподелената любов, нито трагедиите на невъзможната крадена нобов, или за илюзиите на тайната платоническа любов. Обект на тази лирика са естествените отношения на двама влюбени съпрузи. За обичта им не само в пъпвите години на техния съвместен живот, а и в дългите дни и ноши на средната възраст, когато в семейството вече са се родили деца и внуци. В тази любов не липсват кратки неангажиращи истинското чувство храм на семейната любов. Те са лишени спътница и другарка на съпруга си. липсват и изблици на недоразумения Стиховете са много силни и прочувствени: и ярост между характерите на две крясъци на сватбарските порно, пардон, личности, които живеят в един общ дом. Тъкмо силният магнетизъм на чувствата им ги привлича още по-силно и ги помирява. Всеотдайността им ги обединява срещу следващите несгоди по общия житейски път през сезони и години.

> Сборникът е една рядко срещана книга. В повечето случаи в традиционната любовна лирика преобладават слова като луната, звездите, росата, облаците, бляновете, розите, кокичетата и т.н. Стихотворенията в "Прошепнати думи" са изградени по съвсем нов начин. Звучат много по-естествено и съвременно. Аз ги възприемам като една лирическа поема за семейната любов. Тя ми прилича на пълноводно езеро, което с годините сякаш става все по-дълбоко. Чувствата не бушуват като показни театрални вихрушки. Те са ту кристално чисти, ту размътени от случайни притоци на някоя житейска буря, ту позлатени от

утринната свежеет на слънчевия изгрев, думите "прегръдка", "целувка" и най-вече ту развълнувани от неочаквани пристъпи на ревност или обида. Лирическият герой обича безрезервно, не търси слова, от които гъмжат писанията на декларативен ответ на своите чувства. Той вярва с душата си в искреността на своята съпруга. И в двамата любовното привличане е така непринудено, както е пулсът на съриата им. Както дишането. гледането, слушането. Както всичко естествено.

Навсякъде в тази стихосбирка от мъжкото и женското начало в природата три части, отделени с ефектни цветни картини от художника Злати Златев, което възражда живота. Тъкмо в това се се чувства усещането за ярко мъжко крие разковничето на щастието, че сме присъствие. Най-релефно то е показано в живи хора. стихотворението "Мъжки вятър":

Бедро с омайваща и нежна кожа за миг се мерне в погледа едва...

И въздухът е сладко разтревожен от мъжките въздишки след това.

Стиховете книгата са лирическа Клисуров възхвала на семейната любов, без украсяване с лустро и глани, без превъзнасяне. 🤼 Чувството е трайно всевластно.

Семейните отношения са такива, каквито са копнеж. По естествените закони на в действителност – с меда и горчилката на ежедневието, с всички завършват там. неговите празници и делници, радости и превоги, болести и 🛾 е подарило своето заглавие на втория веселия. А не с илюзиите цикъл на сборника. Ще го цитирам почти на фантазьори, **94** мист летящи из облаците. Влюбените съпрузи са реалната си делнична Прегръщам те

чувства и към внушите – най-доброто

материално и духовно продължение на

Сборникът "Прошепнати думи" не

е предназначен за убиване на скуката в

Варна. Той трябва да се чете и препрочита

в приятна семейна атмосфера. А старите

ергени трябва да си го запазят като

настолна книга, та дано усетят колко

и най-сетне да се решат да се задомят.

Привържениците на еднополовите

живот, зашото ще ги омаскарят подобно

свине за угояване. Ако от една любовна

връзка не се раждат деца и внуци, пиши

В тази книга думите на лирическия

Ето колко тихо звучат словата в края

на откровението "Прошепнатите думи",

което е дало име на целия сборник:

Лъжа ли, истина ли бе? – у мен

Аз се родих повторно този ден.

А подир девет месеца – синът ми.

Както навсякъде в сборника.

тук авторът показва своето високо

художествено майсторство, постигайки

невероятно въздействащ ефект не само

асонантната рима "тътнат – синът ми"

Стихосбирката е изградена от три

цикъла, които представят в развитие

главната тема за любовта. Метафорите

са логични, а не самоцелни. Лексиката е

всекидневна. На доста места се използват

прошепнатите думи още тътнат...

към тези духовни бисери на семейния родителския копнеж.

съпружеската обич.

я разврат!

..мен – ден.^{*}

обстановка: край както в стулентската моя квартира. семейната пералня, Макар от стената да сочи един календар, кухня, спалня, или на че двайсет години по-късно разходка

сега се намирам; Влюбеният съпруг не забравя и радостта че няма хазаи в среднощната тиха тъма си от съществуването на своите деца, да чуят, напрегнали слух, родени от истинската семейна любов. тази ласка гореша. Тя преминава по моста на естествените

иялото, без първия куплет:

С годините бавно

сам вече получил любовни писма, в съседната стая за нея дали се досеща? За никого нека не мислим. А още веднъж прегръдката наша

да бъде докрай всеотдайна... автобусите от Стара Загора до София или Под твойто сърце –

като зрънце след пролетен дъжд -

дано покълне от всички

най-светлата тайна! Лирическият герой не се срамува е сладко да си семеен с любимия човек, открито да сподели своята физическа любов към съпругата си. Метафората за житното зрънце е истинска находка бракове, Боже, опази!, хич да не посягат за поета с релефното внушение за

Художествените средства, използвани в иялата стихосбирка, са пестеливи, но силно въздействащи. В тази дълга пиеса за двама преобладава откровеният монолог на обичащия съпруг пред очите на своята герой са прошепнати. Възприемат се любима. А тя е обрисувана косвено чрез като истински откровения в свещения своето поведение като влюбена жена,

> Ще завърша моя преглед с част от наречен и третият цикъл на книгата.

Щастлив съм, че така сме старомодни, че продължихме с теб рода човешки, че с теб годините ми бяха плодни, че писах стихове, че правих грешки, че бе животът ми дотук населен с прегръдката ти млада и немлада...

Как да не завидиш на такъв щастлив съпруг, след като си прочел тези откровени стихове на радост и удовлетворение от живота! Стихотворният сборник "Прошепнати думи" е поредната творческа сполука на поета Таньо Клисуров. с хиперболата, че шепотът тътне, а и с Той доставя естетическа наслада на читателя със своята искреност и многопосоч-Тя изпъква още по-ярко в явния контраст ност на поетичните си послания. Книгата с традиционното мъжко благозвучие е един талантлив лирически апотеоз на естествените семейните чувства, на които се гради всяко прогресивно общество.

> Таньо Клисуров. Прошепнати думи. Изд. "Лаген", Стара Загора, 2016.

ПУНКТУАЦИЯ

Ерик МАНИСКАЛ

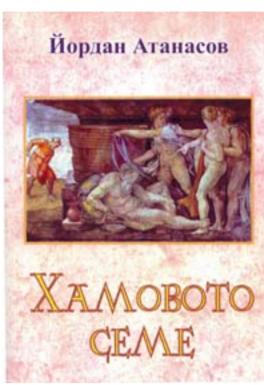
СВЕТА БОГОРОДИЦА В СЪНЯ МИ

Мононолог на ХРИСТАНА:

Щях да направя най-голямата глупост в живота си. Уплаших се, че няма да мога да изхраня двете си деца и да помагам с някой лев на третия – войника.

Заплатата ми малка, половината я изяжда наемът. Взех да се паникьосвам. И отчайвам от живота. Оплаках се на една комшийка, Зорка, че повече не мога да издържам на беднотията. След два-три дни идва тя при мен, зачервена и запъхтяна. Како Христано, вика, тук на Картала имам едно познато бездетно семейство. Търсят дете да осиновят. Много добре са материално. Кротки хора. Защо да се мъчиш и Христо да страда в нямането ти. Ела, ела да те запозная с Маринка и съпруга й. Сякаш, че дявола ме бутна и тръгнах. Наистина къщата им подредена, четири стаи, дворче с цветя. Личи си – заможни хора са, но от друга страна – нещастни. Всичко щяло след време да останело на Христо, нямали наследници, агитираше ме съседката... Заслепена ли бях, та се двора. Мъжът й, Иван, се мъчеше как да съгласих да оставя Христо. Казах му, че угоди на детето. Изкара една футболна ще влизам в болница за една седмица топка, набързо му направи прашка разбрах, след три дена да отидем в съда и да оформим документите.

Гледам малкия спокоен, Маринка му приказка. даде шоколад, той се зарадва много. Аз отдавна не съм му купувала, гледах Измъкнах се тихо, без да се сбогувам. дома. Гледай како, гледай, ми вика една да има все за хляб, за друго не стигаха Чувствах се гузна, че изоставях детето циганка, виж на прозореца ти излязла ИК "Огледало", София 2017. парите. Беше след обяд, разговаряхме на

си. Още като се върнах у дома, Пенко Света Богородица с детето си!

вика - мамо много си блела, ла не Останах като гръмната. Образът

Да отиваш утре и да си вземеш Христо стъклото.

подлъгах? Добре, че навреме ми се яви да се обличаш! Тръгваме си у дома. Светата майка и документите не бяха Дръпнах го за ръката и го шляпнах по минали през съда...

и тези хора ще го гледат като майка и взеха да мерят топката с камъчета. работа. Виждам в последния момент не подсушен добре, го облякох и без да и баща. И тъй да им казва. А с тях се Пиехме кафе. По някое време Маринка група хора, спрени пред квартирата ни. чувам какво ми говорят Маринка и взе Христо на коленете си и започна да Сочеха нещо от улицата към прозореца мъжът й, го повлякох към дома... се гуши в него и му разказва някаква на първия етаж. А някои се кръстеха. Почти всички бяха жени. Какво правите Нещо ме преряза през корема. тук, викам, махнете се да си вляза у

нощно избавление

ти е лошо. Разказах му, че съм дала на Светата майка, който сънувах, се Христо хранениче у едни хора. Не беше изписал на прозореца. Цветен каза нищо, само наведе глава. Не ме образц, също както го знам от иконите. И в ръцете си държи Младенеца. Въртях се ияла нош в леглото, не Изтръпнах, заболя ме главата, прибрах ме свъртаще. По някое време съм се, облях лицето си със студена вода, заспала и сънувам Света Богородица. взех един аспирин и легнах по гръб да в златна мантия, над мен и казва си почина. Бях изтошена до край. Навън строго: Христано, как можа да си продължаваха да се трупат любопитни оставиш детето при чуждите хора? граждани. Стояха, докато слънцето Акъл имаш ли? Каква майка си ти? се скри, а с него изчезна и магията на

юни - юли 2017

обратно! Аз ще бдя над вас, няма да По тъмно, за да не разберат другите ви изоставя! Не се страхувай, изход комшии, похлопах у Маринкини. все ще се намери... Както внезапно Отвори ми мъжът й – усмихнат и с се появи, така и изчезна. Пък аз една блага усмивка ме кани: влизай, подскочих уплашена и не можах да влизай, нали сме свои хора, ей сега ще заспя до заранта. Как съм изкарала се почерпим, Маринка къпе малкия. смяната си в болницата, само аз си Влизам и какво да видя. Христо гол в знам. Светът ми се въртеше и все коритото, а тя с една ръка му сапунисва вижлах образа на Богородица и чувах — гърдичките, а с другата гребе топла думите й. Очите ми – насълзени, вода от леген и го облива. Причерня нищо не виждам. Как можах, как се ми. Разтреперах се цяла. Бързо, креснах лупето. Като че беше виновен за нешо. Забързана вървя към къщи след Главата ми кънтеше, ще се пръсне. Още

> Из романа "Хамовото семе" - второ издание, автор Йордан АТАНАСОВ,

Тошо ДОНЧЕВ

убедя да й направи тази дребна услуга. Думите да се леят от нея, истински ме на потракващия влак и продължих

вдигна разтревоженият съпруг, който й: отлетялото детство, пълните сблянове спирка, общия оргазъм. Склонила беше и дежурният дипломат. Вместо гимназиални години, почти успешният глава в скута ми кротко сумтя до зори. да я утеши, той взе да поучава и да приемен изпит в университета, На разсъмване изядохме остатъците ругае съпругата си, защото се било внезапната женитба напук, битието, от вечерята. На крайградската гара потвърдило това, от което той по преминаващо в изолация и скука, се беше струпала тълпа от редовни начало се боял и за което категорично маскирано с привидно благоденствие, пътници. Недоспалите, уморени и я бил предупреждавал: през ноември сивата самота на дипломатическата мрачни мъже гневно отваряха вратите. е рисковано да се пътува със самолет, съпруга. Седяхме един до друг, срещу нас На централната гара от прозореца още повече с малко дете. Представих й блажено спеше детето. Прегърнах Ирен, надничахме вече четирима. Чила се едва след като й отстъпих мястото си изтрих изтърколилите се сълзи, погалих цастливо изтича при сериозния си баща, до прозореца в чакалнята, ободрявах я малките й грациозни ръце, прокарах който ми благодари за безкористната с вицове, а на малката, за да й отвлека пръсти в сплетените й руси коси и помощ. И вие щяхте да постъпите така вниманието от неприятностите, после за утеха я целунах по лицето. Не на мое място – отговорих учтиво. В Поради неблагоприятните подарих шоколада, който ми бяха се възпротиви, дори се вкопчи в мен. гласа ми едва ли се усещаше ирония. метеорологични условия самолетьт от дали в самолета. После, за по-просто, Първо нежно, а после все по-диво хапеше Видях, че ни измерва с подозрение, Копенхаген кацна в Бургас. В София не се държах все едно аз бях грижливият устните ми. Внезапно ме отблъсна. въпреки рационалната си нагласа усети, ме чакаше никой, не бързах за никъде, съпруг и баща. Поисках пакети със Господи! Какво правя? – укори се тя. че между Ирен и мен се беше създала затова просто си сѝедях безучастно в студена вечеря за трима ни, а на Разрида се. Оплака се от непоносимата някаква много лична и дълбока връзка. чакалнята на крайморското летище и Чилука допълнително шоколадче като си свекърва и невъзможния си съпруг Но отхвърли безумната мисъл. Колко не очаквах това неволно приключение компенсация. Носих багажа, на Ирен и всезнайко, когото по-рано уважавала, безпочвено и подло подозрение спрямо да доведе до каквотой и да било. След моя, тя трябваше да се грижи само за когото навремето обожавала. Взех една невинна майка, която цяла нощ се двучасово висене стана ясно, че е детето. Във влака издействах отделно я в скута си, със страстни целувки е гъчкала в претъпканото купе. За нейно малко вероятно мъглата да се разсее купе, позовавайки се на детенцето ни. укротих разбунената й душа. Чила шастие се бе возила във влака с един същия ден, затова авиокомпанията е Помолих кондуктора да не пуска никого спеше дълбоко. Внезапно Ирен се скромен и почтен студент. Предложи взела решение да извози пътниците принас, за да спидъщеричката ни удобно отскубна от прегръдката ми и изтича в ми да ме отведе до общежитието, но до столицата с извънреден влак. и необезпокоявано на седалките. Майка тоалетната. Когато се върна, заключи отказах формалния му жест, тъй както Чужденците се възмущаваха, й постла палтото си и я положи на него, вратата на купето и повдигна полата и не пожелах да го посетя в службата му. сънародниците ми апатично приеха с моето пък я завихме внимателно. В си. Отдолу нямаше нищо, и сутиена си На сбогуване Ирен ме целуна два пъти непроменимото, само една млада майка полунощ извънредният влак най-сетне беше свалила навън. Ти си ми вторият по лицето и ме прегърна кокетно. Това имаше някакви затруднения пред потегли, а ние започнахме да си говорим. мъж в живота – призна свенливо. И не беше предназначено толкова за мен, гишето за информация с къдравото Светлинки блещукаха отдалеч в нощта, за благодарност и отмъщение сега колкото за съпруга й, мълчаливо да си момиченце и внушителната си на небето нямаше звезди, стълбовете пожела да прави любов с мен. Сложих го подразни. Взех Чила в обятията си, чанта. Искаше да се обади на съпруга край нас профучаваха все по-бързо. под главата й сгънатото си сако, с дипломата се сбогувах с решително си. Отидох да й помогна, защото не Разказа ми надълго и нашироко своите после легнах върху й и проникнах в ръкостискане, и през цялото време се разбираше с дежурната, която аз кратки 23 години. Само от време на нея. След първите буйни прегръдки мислех за ритмично потракващия влак. с няколко засукани фрази успях да време я питах за подробности, оставях влязох в четири-четвърти ритъма

Обадихме се в посолството и за щастие интересуваше как е протекъл животът така, докато не стигнахме крайната

От унгарски: Нели ДИМОВА

ЧОВЕК БЛАГОРОДЕН, ЛИРИК ОТ ВИСОКА КЛАСА

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

/от стр. 1/

Дълъг Димо, като мина снощи през комина, димна, дъхна

7

u onuma да се дигне до звездите.

Има поети, които обикваш от стиховете им, без да ги познаваш дори до края на живота си. А може би, ако се случи да ги срещнеш, да те разочароват с някой свой жест или дума.

<u>Найден ВЪЛЧЕВ</u> ме спечели още в млалостта ми със звънката си, изкряща от багри и пулсираща с пролетни сокове поезия, но ме покори и с човешкото си излъчване, с готовността си да подаде ръка на младите поети, да не ги забравя и по-нататък в литературното им пътуване. Беше през пролетта на 1970 година, когато трима студенти плахо прекрачихме редакцията на

да предложим свои стихове. Помнехме пренебрежителното отношение в други редакции, особено когато към "титлите си" на поети имахме прикачени и определенията "млади" и при това "провинциални". Но чудото в списание "Септември" се случи благодарение на двамата редактори, изтъкнатите поети Найден Вълчев и Вътьо Раковски. Нашите стихове се появиха в книжка седма през август същата година и това бе литературното ни кръщение. В архивите си, вече след години, пазя писмо от Найден Вълчев, който любезно ме канеше да изпратя цикъл стихове за "хубавото", това е негово определение, списание "Септември". Така десетилетия той не ме забравяше и нескромно си мисля, че се радваше на всеки

мой успех. Найлен Вълчев е органичен поет. Стиховете при него, поне такова е усещането на читателя, се раждат непринудено, образите му дъхтят на свежест, римите са звънки, изненалващи, не с патерици на стиха, както казва

в неочаквана посока. А новотата? класик, я поставяще на първо място. граматика"... И стиховете на Найден Вълчев, дори новому, откривателски.

Дълъг Димо, като мина снощи през комина, димна, u onuma да се дигне до звездите.

Или за лястовичето гнездо:

Под стряхата е някъде, ала къде го? Укрило се на завет, но и на ачик, от кал и сламки е слепено, а пък в него какво небе... И колко чурулик.

Да не се остане с впечатление, че Найден Вълчев е единствено в плен песенници. Към техните стихове на природата. Той е сред първите най-често посягаха композиторите запевчици и в българската лирическа в миналото и създаваха найпоезия. Заедно със своя приятел Иван популарните песни на родната забавна Радоев, поетът реди и лирически и музика. Текстовете в такива песни любовни редове още от времето, когато са равностойни на качествената на такава поезия не се гледаше с кой музика. Не ми се говори за днешните знае колко добро око. И продължава песновки, в които самите певци се интимните си изповеди и до наши дни.

Кажи коя е първата жена на твоите момчешки дни и ноши? Залезе тя при изгрева си още с нетрайна романтична светлина.

Кажи коя е нежната жена, която ти все още не забравяш? Забравям я. Вълната се смалява, когато дойде другата вълна.

Пъстра е тематичната палитра на този поет. Чуйте само заглавията на от Великотърновския университет, популярни негови стихотворения, за да пристигнали за ден-два в София, се убедите в това: "Изсечено на камък" Благодарение на него българският , "За мъртвите и живите", "Балада читател се докосва до брилянтните най-престижното в онова време за Ботевата чета", "Младата луна и стихове на Анна Ахматова, Бела списание "Септември". Каква дързост: старата луна", "Съдби еврейски", Ахмадулина, Сергей Орлов и други

Те за България живяха,

звучат като епитафия, достойна за

Дразнят ме поетите, които мрънкат

или сричат стиховете си на литературни

четения. Дори добри стихотворения

звучат разочароващо в ущите на

публиката. Спомням си още като

студент как слушах Найден Вълчев да

изпълнява от сцената в Димитровград

стихотворението си "Еделвайс". Това

изпълнение се вряза в съзнанието ми,

запомних го за дълго. Баритоновият

глас на поета успяваше да придаде

и най-фините нюанси на чувството.

и за България умряха.

България да не умре.

паметник на безсмъртието.

Такива поети наричат поетиопитват да натамъняват думички, често безсмислени подобия на думи, към какафоничните си мелодийки. Найден Вълчев е съавтор на песни, които ни музика: "Една българска роза", гласяло следното: "Някога, но не сега", "На всеки

Някой беше дал на поезията се губи при превода. Найден Вълчев е проникновен преводач. Той освен точността на съдържанието, умее майсторски да предаде на български и духа на превежданото стихотворение.

километър"...

Ето как версия: синтетично, в превод стихове на

Орлов: Отдавна боят отгърмя. Под

ветровей

ерната земя

като във мавзолей. В своето **•**петокнижие ..Попътни срещи" Найден Вълчев припомня на себе си, но по-важното и **м**на нас преживяното с Давид Овадия, Иван Николов, Андрей Германов, Елисавета Багряна, Станка Пенчева, Христо Радевски, Ламар...И следния начин: още, и още. Човек е

жив, докато живее

спомените на

приятели, близки, Далчев, а повеждат мисълта и чувството "Последният трамвай", "Руски чай", колеги. Достойно е да съхраниш паметта "Люлякова вечер в Ловеч""Гигантски им. Сигурен съм, че Съдбата ше въздаде Иван Мирчев, нашият съгражданин слалом", "Три стихотворения по справедливост и за сторилия това, за да остане и той по-дълго в умовете и сърцата на съвременниците си.

В една своя епиграма, защото той не е чужд и на сатирата,Найден Вълчен

казва: Туй момче пише хладно. но парадно Ще рече -

няма да остане гладно.

Не съм чул Найден Вълчев да е забогатял. Неговите стихове не са нито хлални, нито парални.

Благодаря му за това!

Таньо КЛИСУРОВ

На 22 май 2017 г. поетът Найден ВЪЛЧЕВ гостува в Стара Загора. Срещата с него бе в залата на музея "Гео Милев". Йордан Атанасов и Впрочем, вие и днес ще се убедите в Таньо Клисуров представиха госта на присъстващите граждани и интелектуалии.

Думите имат голямо значение. И граматиката също. Но понякога такива дребни неща, като точка и запетая могат да имат решаващо значение. Живял някога богат испански търговец. Той се отнасял много небрежно към писаното слово. Не знаел граматиката, а освен това изобщо не признавал пунктуацията.

Когато търговецът умрял, оказало се, че богатството му е многократно по-голямо от това, което предполагали наследнииите. Завещанието на Дон Магнанимо, написано остават в златния фонд на популярната без нито един пунктуационнен знак,

Оставям богатството си на моя племенник Хуан на брат ми Луис също никога да се плати сметката на шивача определението, че тя е онова, което никога по никакъв начин за йезуитите всичко това казано е моето желание.

Лон Магнанимо Симплон Изпълнителят на завещанието го представил на споменатите лица и тогава започнали бурни спорове, защото всички го тълкували в своя полза. Нотариусът наредил на писаря да го препише в пет екземпляра и ги раздал на

руски и белоруски _{където} смята, че трябва да бъдат. Племенникът Хуан представил следната

заинтересованите страни. Помолил всеки

да постави пунктуационните знаци там,

Оставям богатството си на моя пестеливо и племенник Хуан, не на брат ми Луис. Също убедително звучат никога да се плати сметката на шивача. Никога, по никакъв начин за йезуитите. Всичко това казаното е моето желание.

> Дон Магнанимо Симплон Братът Луис не бил съгласен с това

тълкуване и го поправил така: Оставям богатството си на моя племенник Хуан? Не, на брат ми Луис...

Останалата част оставил без промяна Шивачът също точил зъбите си за голямото богатство. Решил да представи огромна сметка за всички дрехи, които е шил на търговеца. За десет години назад.

Той преработил завещанието така: Оставям богатството си на моя племенник Хуан? На брат ми Луис? Също, никога. Да се плати сметката на шивача. Никога, по никакъв начин за йезуитите. Всичко това казаното е моето желание.

Лон Магнанимо Симплон

Йезуитите били възмутени. Те искали цялото наследство за ордена си и твърдели, че завещанието трябва да се чете по

Оставям богатството си на моя племенник Хуан? Не. На брат ми Луис? Също, никога. Ла се плати сметката на шивача? Никога, по никакъв начин. За йезуитите всичко. Това казаното е моето Дон Магнанимо Симплон

Сега вече всички били просто побеснели. Решили да се отнесат до съда, все пак ставало дума за милиони, че властта да разреши спора им. Главният съдия прочел текста и се разкрещял:

- Мошеници, крадци, разбойници! Искате да ограбите държавата?! Според закона това наследство принадлежи на държавата! Сега ще ви покажа как трябва да се чете завещанието:

Оставям богатството си на моя племенник Хуан? Не. На брат ми Луис? Също. Никога да се плати сметката на шивача? Никога, по никакъв начин за йезуитите всичко. Това казаното е моето желание

Дон Магнанимо Симплон

- В качеството си на Главен съдия и поради липса на наследници, конфискувам това имущество в полза на държавата. Случаят е приключен!

Е, смятате ли все още, че пунктуационните знаци са дребен

Превод: Севдена САПУНДЖИЕВА

Лъчезар СЕЛЯШКИ

ОТ ПТИЧИ ПОГЛЕД

Писък на птица, плясък в реката. Слънчеви жици. А по нататък камбанария. А по-нататък – конски впряг рие, буци пръст тракат, някой се скрива... И по-нататък – къщица бяла. Още сираче в нощ онемяла чака и плаче.

ТИ

Мракът тежък и безумен на дъното на очите. Жуженето бяло-златно на пчелите. А ти – между тях си ти – в трептенето на една-едничка дума.

БЕЛОЦВЕТНИ ВИШНИ

Цъфтят ли, цъфтят белоцветните вишни... На пейката – крехки деца, напъпили, влюбени, чисти, възвишени се гушкат, преплели телца. Не могат във тъмното да се наситят, целуват се страстно, в екстаз... Цветята ухаещи вятърът сипе и пролет над тях има власт.

Цъфтят ли, цъфтят белоцветните вишни... На пейката – грохнали старци с бастуни. С очи и усмивка докосват се свише, в сърцето трепти романтичната струна.

Дървета цъфтят с цветове звездочели... За радост, за обич на млади, на всички.. Сезонът наситен е с птичите трели и ангели влюбени пак се боричкат цъфтят, прецъфтяват им с ласки перата, танцуват балет и летят полудели. Днес ада и рая са тук, на земята. Избухнали светят пак вишните бели.

МИНЗУХАР

Помислих те за слънце. проблясващо в мъглата. Надежда – златно зрънце и мамеща загадка.

Душата си да стопля, откъснах те аз тъмен. И засиях от болка. И още в мен се съмва.

Слънце – златен лист – пак разлюля сенчестата мрежа с речни яйчица на дъното.

Лястовица прелетя и счупи слънцето на хиляди парченца, остри като болка от раздяла.

БЕЗ НИЩО

Каква голяма радост: да се събудиш сутрин – едничък слънчев атом.

Да мърка котка в скута, да дишаш като хищник без спомени, без нищо.

БРЯГ

Ивица пясък – жарка коприна. Крясък на ястреб, устни невинни

Жъне морето слънчеви снопи. Черна барета, бяло надмогване...

КЛАДЕНЕЦ

Тъмна зеница, бяло перо, сянка на птица, синьо ведро.

Мигом се мярна мойто лице. Памет невярна. плахо сърце.

СЛЕД БОЛЕДУВАНЕ

И ето пак светът е твой... Александър Геров

И ето пак светът е твой. Дали обаче пак е той такъв, какъвто го познаваш, преди от страх да го забравиш?

<u>Първолета</u> МАДЖАРСКА

НЕ МИ Е НУЖНА СПЕНА

Не ми е нужна сцена, сценографи. И сприхав режисьор не ми е нужен. Наздраве, брат, и да си кажем лафа, че от театър ми дойде до гуша.

Трагедии, сълзи, греховна поза. Комедии и смях - и маски, маски. Наздраве, брат, да дойдем на въпроса: "Какво би дал ти за любов и ласки?"

Не се надсмивай. Със пари не става. Не можеш истински човек да купиш. А фалшът – дяволът – душа не сгрява, умее само чашите да чупи.

Не трябва да загърбвам оптимизма. Да, бъчвата е пълна до средата. Хей, котарако, влизай в своите чизми, че чакат те слънца, цветя, позлата.

Че чакат те глупаци великани, които ти – слабакът – ще надвиеш. И утрото с любов ще те нахрани. Ще бъдем ние, брат, ще бъдем ние!

НЕ СЪМ АЗ ДЕВА

Не съм аз дева и не съм Мария. Като дете съм кръстена във храма. Потънала съм в грехове до шия, защото нямам зад гърба си рамо.

Единствено на себе си разчитах. Вълчица зла и палава хлапачка по пътищата изранена скитах.

Била съм все сама и единачка.

Не съм аз дева и не съм Мария. Исус не търся, нито Свети Петър. Търся човек – душата да разкрия, в деня на майстора - на свети Петък.

ПАК СЕ ВЪСИШ, НЕБЕ

Пак се въсиш, небе. И порои ще сричаш. Дъжд ще рухне като из бездънно ведро. Аз си нямам чадър. Между капки ще тичам. И ще дишам божественото колендро.

Ше се мятам в див танц на дъждовната капка. Ще царувам над мокрия град, над цветята. Ще изритам дъгата пак – шарена топка, със светкавици в погледа, с гръм във душата.

ЛИТЕРАТУРЕН ГЛАС

Лилия ХРИСТОВА

9

ШЕСТ ПАНДЕЛКИ

- Под нашето дърво те усещам до себе си, Емили. Виж панделките, които връзвахме за всяка промяна в живота ни. Като в песента на Джон Инглиш: "жълто и кафяво, синьо като небето, червено като кръвта ми, залено като очите ти ..." Вързахме първата в деня, в който ти прие да станеш моя съпруга под това дърво на хълма. Врекохме се и затрептя жълтата панделка, за да грее слънце над нас. Когато разбра, че носиш Бети под сърцето си, вързахме кафява, за да има цвета и погледа на нашите очи. Украсихме дъба с червена панделка, щом се роди детето, защото свърза кръвта на двама ни. Синята панделка сложихме на златната ни сватба, с благодарност към небето, което ни закриля и ни подари щастието да бъдем заедно. Ти знаеше кога какъв цвят да завържеш, само за зеленото каза, че е специално и е рано още...

- Емили, купих жълта панделка и искам да отидем при нашето дърво.
- Да разбирам ли, че поводът е различен? - Да, облечи роклята на цветя и бъди
- много сериозна.
- Кажи ми, моля те! - Не, глупаче, нека е под дървото ...

- Гордън, искам да отидем при дървото. Искам да първо да узнае тайната ни.
- Аз също не я зная, Емили, но купих кафява панделка, както ми поръча.
- Надявам се това, което ще ти кажа, да те направи шастлив.
- Ще ме направиш щастлив и ако ме пелунеш, мила.
- Шастието, за което говоря е... да речем по-дълго от целувка ...

малко същество ...

- Нека е най-шастливото дете, мили.

- Всеки миг с теб беше подарък, мила моя. Петте панделки на дъба – пет знамена срещу вятъра. А шестата... Ти знаеше, че шестата ще я върже единият от нас. Ти, моя Емили, остави това на мен и сега лежиш под зеленото на тревите... Шест панделки, любов моя – един прекрасен живот. Бети ще сложи последната за нас, след нас ...

ВЪ-ОБРАЖЕНИЕ НА ЗЕМЯТА. АНАМНЕЗИС И ОТКРОВЕНИЕ

което мого

смъртта.

битието, ословесява, без да воюва със

съобщаващото значение на думите"

(Бенямин), енергетизира понятията

и изреченията, за да ги превърне в

"Майка е името ми.

Раждането е най-голямото,

"... гробове не са местата,

където никой не се завръща."

"Дървото на живота

"Прости слепотата,

преди да прогледна."

"Всеки ожаднява,

с която хранех очите си,

утоляването е различно."

Конструирана върху известни

библейски тези, а залагайки на

емоционалното и интелектуалното съ-

преживяване на изначалния опус на

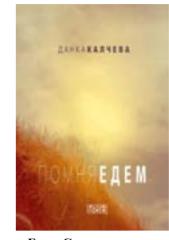
Творението, валидира неортодоксални

схващания като "Раят е лице в лице",

"Страхът е бягство. Бягството не е

езикови монади, в откровения:

и единственото

Помня Едем. С това дръзко откровение е озаглавила втората си поетическа книга Данка Калчева. Това, разбира смъртно. се, не бива да ни озадачава. Макар, както отбелязва проф. Валери Станков, "Да помнят Едем е участ на поетите. И тяхна драма"., сме свидетели на подобни заглавия на книги от автори, които трудно (понякога и невъзможно) бихме причислили към категорията поети.

В случая нещата са съвсем различни. "Помня Едем" представя един истински, завършен поет; поет с рядка дарба. Още първото стихотворение в книгата – "Наследство" – отваря процепи към вътрешните прачовешки гласове; о-обезднява човешката екзистенция, отхвърляйки я от привидната земя на забравата и покоя. С вроден поетически усет авторката легитимира един гносеологически парадокс: да обобщи първичното потребност) да се вдълбаеш до страха, началото на тази година. Литературното всевремие на райското съществуване глада и робството, да се изправиш пред четене на старозагорските поети се и овремененото историческо битие собствените си демони, преодолявайки състоя в препълнената зала "Хасково". (търсенето, обикалянето, намирането) ги чрез дефиниране и назоваване, Впроявата участваха: Виолета Бончева, в един образ – образът на свободата. като по този начин ги локализираш не Керка Хубенова, Ботьо Буков, Крум Образът, по-точно вътрепсихичното единствено в сферата на психичното, Георгиев, Таньо Клисуров и Йордан и социално състояние на свободата, а и на социалното ("Бог или гладът – Атанасов.

чрез техниката на Платоновия анамнезис (припомняне), авторката дълбае вместилището на личното и колективното несъзнавано. "Покров Богородичен". Издателство сакридицира прототипите на "Омофор", С., 2017.

- Хей, мълчаливи приятелю, пространство Калчева разполага и мед"), превръща "Помня Едем" в Динко Павлов, Есенни брегове, празнувай с нас! Виж, това е Бети! останалите символни фигури: пръстта, отшелническа книга. Прозренията в стихове, ИК "Либра скорп", 2016. Подай най-нежното си клонче, за да съдържаща в низините си корена нея са прозрения на човек, въ-образил вържем червена панделка. Какво чудо, на човешкото, сътворено от Бога, в себе-си всечовешкия typos, превърнал Емили – моята и твоята кръв в това пръстта-градина; пръстта-земя, където го в съ-субект на Божието художество и сатирични стихове и миниатюри, ИК природата обитийства себе си чрез архитектура. Книгата се характеризира "Фабер", 2017. раждането и смъртта, разделянето и със строга концептуалност, събирането; пръстта-свят, населена от центрирана около идеята за живото господари и роби, от майки и синове на тяло като "явяване в осветяването на знаци, превод Пламен Анакиев, ИК господари и роби; гласът в различните историческия миг" (Бенямин), за мита "Огледало", 2016. му октави – вик, реч, плач, песен, като архетип на историята, разгръщаща молитва, польх на ангелска уста; гладът се като пространство от езикови топоси човешки и божествен, кръвта и семето, на анамнезиса. Книга – kerygma на паметта и бъдността, която предстои, 2017. Със завиден екзистенциален опит, стига да "удържим свободата си".

Снежана ИВАНОВА

Ланка Калчева, Помня Едем, Фондация

ВЕСТИ и нови книги

което имам да кажа на ГОСТУВАНЕ НА ТВОРЦИ ОТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО...

В рамките на Пролетния литературен салон, организиран от Регионална библиотека "Захарий Княжески", вестник "Литературен глас", Фондация "Космос - Димитър Брацов" и Народно читалище "Николай Лилиев - 2005" на 25 април в Стара Загора пристигнаха писателите: проф. Сава Василев, Владимир Шумелов, Янислав Янков, Снежана Иванова, Светла Андреева, Илия Гайдев и Константин Небешков. В творческата вечер със свои изпълнения библейски кодове, книгата на Данка се включиха и възпитаници на НУМСИ Калчева не преповтаря изцяло "Христина Морфова".

...И НА СТАРОЗАГОРСКИ ПОЕТИ В ХАСКОВО

На 17 май група старозагорски поети, подпомогнати от Община Стара Загора и Народно читалище "Николай Лилиев - 2005", върна визитата на хасковските Не само висшата способност (и творци, гостували в града на поетите в

КНИГИ

Янислав ЯНКОВ, Бясно дърво, разкази, ИК "Фабер", 2016.

Йордан Атанасов, Хамовото семе, роман, второ издание, ИК" Огледало",

Светла Андреева, Автобус за рая, разкази, ИК "Фабер", 2016.

Стефан Митев-Бойса, НЕ-БЕСНИ ИСТОРИИ, разкази, ИК "Весела Люцканова", 2017.

Димо Василев, Солени стихове, ИК "Лаген", 2016.

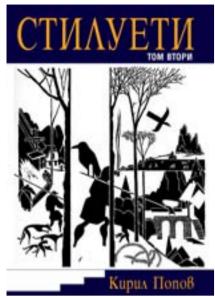
Васил Давидов, Каскет на тояга,

Михай Хоптал, Култури, шамани,

Стоил Стоилов, Аспекти, есета и литературна критика, Стара Загора,

Съюз на свободните писатели, Истории с крила и опашки, стихове и разкази, съставител - Ирина Александрова, Издателство "Пропелер", 2017, София.

Думи за "Стилуети" на Кирил Попов

Втората книга от двутомника "Стилуети" на критика Кирил ПОПОВ се появи в началото на 2017 г., 11 години след първия том със същото заглавие и подзаглавието "В пространството на българската литература от последните две десетилетия на XX век". Издател и тогава, и сега е ИК "Ваньо Недков", но любопитният/симптоматичен факт лиес е, че излателството вече се нарича "Стилует". Между тези два тома виждам и един твърде важен изкуствоведчески труд на К. Попов – "Страници от картини" (монография от 570 с., издание на "Студио К-дизайн" и "Стилует" ЕООД, С., 2014), който донякъде можем да оприличим като аналог на "Стилует"-ите, но в областта на изобразителното изкуство.

Пиша с удоволствие и признателност за този голям български критик на изкуството по много причини, но част от тях са и леко сантиментални: през тази година заедно с неговата книга от печат излезе и моят пореден критически "опус" "Ще чакам дъгата"; в тома на "Стилуети" фигурира и моята скромна персона на белетрист, а разстоянията и различни обективни обстоятелства не ни позволяват да се виждаме често. Разбира се, четем се и се радваме един на друг – аз синовно, той по бащински, което е по-важно. А най-същественото е, че без умора четем и другите, опитваме се да ги разберем и обхванем в някакви

критически слова (и рамки, донякъде). Да се върнем към "Стилуети" (2). Първото впечатление на читателя е чудесната корица с графикатура на проф. Иван Газдов (който е и оформител на първия том на книгата), както и сполучливият неологизъм, дал, както вече споменахме, и новото име на издателство "Ваньо Недков" и "силует" и базиран основно върху продължава процеса на преосмисляне на литературните процеси и явления след 10 ноември 1989 г. – процес, фокусиран върху по-известни и не толкова популярни автори и книги, много от които се изявиха активно след преврата от 10 ноември и защото "те не обслужваха системата". Категорично това е една от необходимите честни и обективни книги за творчеството на български автори от Прехода. Подредбата им в структурата на книгата не е йерархично литературно пространство. Знакова

портрет, книгата акцентира не толкова Малинова-Антони, Яфа Казанджиева). върху биографичното, а изследва 10. Тревога за езика (акад. Михаил стилистическите достойнства на Виденов, Нели Недялкова). текстовете и вътрешните движещи сили на таланта на отделния писател и основната си втора част "Стилуети", литературния процес като цяло.

и като обем – 390 с. срещу 296 с. на метареализма, конексивността в т. І. Структурно както и първата изкуството); отделно от новите имена, книга, и втората е разделена на две които са попаднали в различните отлелни части: І. Стулии и статии и дялове на тази част, личи и една II. Стилуети. От включените студии "серийност" при имена на писатели, и статии за известни и по-неизвестни което е ценно и за уплътняване на български писатели, единствено се техните "стилуети", и за проследяване повтаря името на Александър Томов, на тенденции в литературния процес. но докато в първия том критическият Такава "серийност" от т. І в т. ІІ можем текст за Ал. Томов визира неговите да забележим при Рада Панчовска, книги "Новобогаташи" и "Арсения", Пламен Дойнов, Йордан Ефтимов, то във втория изследователският Иордан Атанасов, Владимир Шумелов, периметър на автора е по-широк: Иван Сухиванов. разглежда прозата му в книгите "Елегия за птици" и "Здрач и печал", романите му "Мечът на групировката", преминава върху демитологизацията в контекста на историята ("Йешуа"), простира се върху темата "Византия", интерпретирана от Томов в трилогията "Пурпур", "Византийският лабиринт" и "Императрица Теофано". Останалите имена в раздела "Студии и статии" са: Константин Павлов (1933-2008), Александър Геров, Малина Томова (1950-2011), Виктор Пасков (1949-2009), Богдана Зидарова, Иван Карадачки, Стефан Величков, Тошо Дончев, Павел Павлов, д-р Александър Попов, Лена Левчева, Кристин Димитрова, Теодор Христов (1969-2007), Кънчо Кънчев, Марияна Фъркова. Разделът "Стилуети" от отличие

от този в първия том, е съставен от няколко дяла: 1. Поети и преводачи (Рада Панчовска, Румен Стоянов, Пламен Дойнов, Боряна Терзиева, Емил Басат), 2. Разноликото поетическо слово (Христофор Тзавелла, Вътьо Раковски, портрети на творците, но в Боян Ангелов, Йордан Ефтимов, Паруш и литературни анализи, психология, Парушев, Божидар Богданов, Крася целият онзи литературоведчески Титянова, Ирина Александрова, Иван бекраунд, който уплътнява образите и Светослав Славов), 3. Художествена поетика, прави ги по-привлекателни и проза (Димитър Шумналиев, Станко различими. В този контекст последният Михайлов, Диана Димих, Александрина дял "Тревога за езика" не е откъснат Пендачанска, Божидара Цекова, от общата тъкан на книгата, от Иван Сухиванов), 4. Конексивни лингвистично-стилистичния анализ, арт увлечения (Иван Газдов, Пенчо на който са подложени текстовете. Кулеков, проф. Петър Петров, проф. Кирил Попов пише с любов. с Иордан Калайков, Владимир Шумелов, респект за "своите" автори, но не Лили Вермут, Василен Васевски), 5. смущава читателя в неговото право на Метареализъм (сп. "Нов Стрелец", пристрастие към едни или други автори неологизъм, роден от микса на "стил" Михаил Тошков, Иван Здравков, Асен и книги, по едни или други причини. Дипчев, Анжела Димчева), 6. Родопски И ако трябва да посочим "червената стилистиката на произведения на мотиви (Владимир Арденски, Борис нишка", която преминава през цялата български автори от последните Кольковски, Стоян Райчевски), 7. монографична книга и която обединява две десетилетия на XX век. Както и Pater Familias (За патернализма в иначетолкова различни автори, творби, предишния том на "Стилуети", и този и този литературата) (Светла Ракитин за мотиви и образи, тя се състои в това, Никола Ракитин, Делка Димитрова че интерпретираните автори остават за Никола Димитров, Екатерина последователни в отстояването си Василиева и Емил Басат за Асен Василев, на своите творческа природа и стил, Иордан Атанасов, Явора Стоилова за придаващи им самобитност и различен Васил Стоилов, Ангел Железаров за художествен израз. Георги Железаров), 8. Историята като литература ("Инкриминираният образ резюмета на руски, немски и английски на войната в българската литература", език, с "Речник" и с раздела "Първи за дневниците на Йордан Вълчев, публикувани варианти на включените за мемоарите на Камен Васевски, за вкнигата статии, студии и рецензии". полемичното слово на Цанко Живков, за обективната достоверност на и тя не търси официализираната Цветана Кьосова), 9. За емигрантската Кирил Попов. Стилуети. Т. 2. София: им предислокация в българското литература (Стефан Гечев, Андрея ИК "Стилует", 2017, 390 с. Гърневски, Сава Рясков, Любомир

в жанра на литературнокритическия Николов, Жени Заимова, Марсия

Така структурирана, особено във книгата си е поставила задача В сравнение с т. І на "Стилуети", т. да изследва и отделни тематични II е по-обемен в съдържателен план полета (патернализма, историята,

Книгата стъпва изключително върху сътворяването на стилистически Пламен Антов, Михаил Калдъръмов, изграждането им авторът включва Дойнов, Иван Маринов, Йордан Русков, разкрива същностните черти на тяхната

Монографията е придружена с Владимир ШУМЕЛОВ

Динко ПАВЛОВ

юни - юли 2017

АФОРИЗМИ

В борбата за кокала участват и много вегетарианци.

Сляпата любов ни кара да си отваряме очите на четири.

Как да ти вярвам, като виждам, че не можеш да лъжеш?

Гледаш го - уста не отваря, а изяде на толкова хора хляба!

Някои политици са за оплакване станаха за смях.

В полето на незнанието най-голяма лъжа става истината.

> Взех да си гоня интересите и ме подгониха.

Не е грешно да забравиш, грешно е да се самозабравиш.

Влюби се до уши и остана с обеца на ухото.

Напълнят ли ти джоба, и на празни приказки вярваш.

Тоя не пасе трева на държавна ясла се храни.

Откакто имам собствена гледна точка, все се оглеждам.

Как да не излизам извън пътя, нали ще влизам в политиката.

Политик се става в два случая или бизнесът ти е неуспешен, или е много успешен.

Който си развява байрака знаменосец ли е?

Прави се на охлюв искал да си показва рогата.

Има ли в стадото черна овца, другите овце бял ден не виждат.

Бедният го свива стомаха от глад. богатият - от преяждане.

> Искрата на недоверието буди големи проблеми.

Не вярва сто на сто -

При ябълката на раздора само червеят е печеливш.

Всеки си носи кръста, но малцина стигат до Голгота.

Казваш ли им всичко направо, започват да те гледат накриво.

На някои патриотизма се измерва с количеството на изпитото.

Никой не те взема на работа, ако биографията ти пише: "Участвал в митинги срещу корупцията».

Колкото по-малко откраднеш, толкова повече те разследват.

СТРАСТНО ОБИЧАМ Стойка ТЕОДОСИЕВА

11

БУКОВ

Аз съм популист. Искам пенсията ми да бъде по-голяма

от сметката ми за ток. Настоявам да отпадне от българския език словосъчетанието "липе с висящи дела, отдавна известно на полицията", като бъле заменено с по-краткото

"престъпник в затвора". Твърдя, че лекарят трябва да престане да бъде писар и едноличен търговец. Че децата в училище не са "делегиран бюджет". Че темите за презастрояването,

хипермаркетите, санирането на блоковете, транспорта паркирането, изобщо за моите и за европейските пари, са нешо много повече от една далавера.

Затова популист.

Представям си как кметът ме поздравява всяка сутрин, когато се разминаваме - аз на разходка, а той забързан за работа. Зачита ме и ме уважава зашото (както напоследък често ни се припомня) аз съм неговият работодател и началник и той се старае на всяка пена ла ми се хареса.

Непрактично е за него да се излага пред мене, нали се надява да го подкрепя и за следващия мандат! - "Добро утро, началство! – Работи, твори, дерзай! Аз ти вярвам и разчитам на тебе!"

Затварям очи и сънувам милия глас на секретарка, която ме кани да участвам в общинската комисия за изработване на бюджета. Нахвърлям цифрите в проекта – предлагам черно на бяло – по перото "за насърчаване и финансиране на кючека" – 200 пари лична глоба един неизгнил банан, за Димитровден му. танцовите състави ще ги обуем с нови опинци, духовият оркестър ще се понякога принципите ми се пропукват театър най-сетне ще ни покаже пиеса от местен автор, на художниците от града стихосбирка...

поръчки, на усвояваните средства отгоре!

за туй и за онуй, на недосвършената работа по велоаленте и за дупките около тях, но акцентът със сигурност ще падне върху дупките в душите на хората. По-точно аз ше говоря, ше им поставям залачите, а те ше си волят бележки и ще записват сроковете за отстраняване на нередностите. Каквото сме уточнили на тази оперативка, така с мирис на сено, и ще стане. Общинарите много добре знаят, че служат на мене и че ще ги държа отговорни.

Аз съм популист.

Зададат ли се избори, чакам ония, които искат да ме представляват, да ми се явят лично, за да се разберем очи в очи, а после с росна китка на чело да ги изпратя в политиката от мое име, но това все още не ми се е случвало.

Ето, например, за президетските избори пак никой не ме потърси.

Худ. Йордан Кисьов, Портрет на момиче

Жорж Ганчев, Велизар Енчев, Орешарски, Трайков, Томов, Миланов, Дончева – видяхте ли какво стана с вашите кандидатури, като не ми се обадихте навреме, за да ви подкрепя? Като популист, аз съм един благ и ще литнат пчели над полята. и сговорлив човек от народа и ми трябва малко, за да повярвам отново от джоба, които да се насочат към даже на многократно провалили се разцвета на просветата и културата в политици. Много лесно се поддавам на общината. Всички наоколо са съгласни. повтарящата се социална лъжа, стига Здравият разум и справедливостта да я чувам пак и пак направо от устата тържествуват. Браво, общинари! Към на лъжеца. Пък и тогава събирам в закуските в училищата ще прибавим по копанката си меда, който капе от устата

Като всеки интелектуалец обаче,

сдобие със здрав тъпан, драматичният и си противореча. Ще ви призная направо: аз гласувах за Митьо Пищова. Спокойно, не бързайте с реакциите! ще купим платна, рамки и боички, а Надявам се, че ако правилно ви обясня на поетите ще издадем по една нова защо го сторих, ще ме разберете. Ами защото гореизброените (пък и Като писател-популист се надявам в останалите мераклии да ме управляват един слънчев за мене ден да ми позвънят от всички бои и на всички равнища) отнякъде и да ми предложат едно нито съм ги виждал, нито съм ги чувал дълго институционално кафе, за да си и даже помирисвал. А с Митьо Пищова побъбрим за нередностите и нерешените все пак имам поне една обща допирна проблеми в града. Ще засегнем точка – и двамата обичаме женичките! непорочността на обществените - 18 годишни, до 52 килограма, пък и

Бяла къща на върха на хълма

Да нагазя боса пак тревата

да припява в ниското реката

Славей свойте трели да разлива

да се чувствам млада и щастлива

Слънцето на изток да изгрява

а сърцето всичко да прощава –

с таз мечта – да мога отдалече

Да загърбя чуждата чужбина

Само там душата ми ликува

по лицето ми дето се стича,

едно малко и тъжно момиче.

чувствам как ще събуди във мен

да не виждам колко съм стара,

наближавам последната гара.

от очите ми знам, че извира -

затова може би душата боли

и звъни в поетичната лира.

ще покълне и в мене мечтата.

вий не бройте бръчките мои?

ще надвие болежките свои!

към моята единствена Родина –

само там духът ми тържествува

Този дъжд изведнъж тъй горчиво-солен

Не поглеждам за миг в огледалото, НЕ!

не му вярвам, макар да казват ми, че

А дъждът все горчиво-солен си вали –

Идва пролет цъфтяща след сняг и мъгли

Че години вече всяка вечер

БЯЛАТА КЪША

рано призори.

в старото русло

без да се щади,

както и преди.

като огнен знак,

аз си зная как!

духом се крепи

да се прибера!

право към дома!

и плоди мечти.

МАРТЕНСКО

щом до мен си ТИ!

и да полетя

BMECTO COHET *На С.М.*

И от години все така – издухваш с думи пепелта от чувствата ни избледнели... И често питам се: Къде ли, къде ли дремят през деня, та само в края на съня покълва нежността в душата тьй както житото в полята... Стареем с тебе, друже мой, и пътят ни – горчив, но свой – доведе ни до бяла зима. Там всеки своя спомен има...

Ще дойде, зная, пролетта, но... вече нямаме крила!

вълнувам се, приготвям се за среща след толкова години... С най-нежни думи ще облека всяка проста мисъл. С мед ше напоя гласа си и очите с блясък ще изпълня... Ръцете си – върбови клони – ще развържа за прегръдка... Звезди в косите си ще втъкна, за да сребреят... Ще изтрия бръчките от стари спомени по челото си... И огледалото ще счупя,

А ти дали ше ме познаеш след толкова години? Дали ще съм онази все същата в очите ти – твоето единствено момиче?!

да не ме познае...

Адрес: 6003 Ст.Загора, ул.Хр. Ботев 4

Главен редактор: Йордан АТАНАСОВ тел: 042/649-110, 042/980-088, GSM 0888790135 Зам.главен редактор: Красимира БОЖАНОВА Редактори: Румен СТОЯНОВ, Иван БОЧЕВ Издател: НЧ "Даскал Петър Иванов" e-mail: lit glas@abv.bg Интернет страница: literaturenglas.com IBAN: BG14 UNCR 7630 1074 8633 90 BIC: UNCRBGSF УниКредит Булбанк Стара Загора

Печат: "ЛИТЕРА ПРИНТ" АД - Стара Загора

Не се връщат и не се редактират материали! Абонамент - само в редакцията

Капка КАСАБОВА

Тази книга разказва човешката история на последната граница на Европа: там, където България, Гърция и Турция се приближават и раздалечават, защото това правят границите — приближават се и се раздалечават. Тук започва нещо като Европа и свършва друго, което не е съвсем Азия.

Моето поколение порасна в момента, в който Берлинската стена падна. Тази граница хвърляше безмълвната си, хладна сянка върху българското ми детство в последните години на "социализма с човешко лице", както гласеше онзи несполучлив израз. Нищо чудно че обхождането на тази граница сега, близо трийсет години по-късно, ме привлече със силата на магнит. Впрочем, границите неизбежно го правят.

Нека обаче веднага поясня, че истинският двигател за мен беше емоционален. Исках да отида на местата, които през моето детство бяха забранени, тъй като попадаха в силно милитаризирани гранични райони, да посетя всичките градове и градчета, реки и гори, които бяха недостъпни за две-три поколения наред. Движеше ме усещане на гняв и тъга, че сме били държани тъй дълго вързани като нелюбими кучета. Движеше ме обаче и нещо друго – любопитството да срещна хората на тази Обетована земя, да надникна в лицата им, да се храня на една трапеза с тях, да чуя гласовете им, да науча нови думи, истории, имена, и да разбера как се живее в такава наелектризирана гранична атмосфера, сред фантомите на митове и тайни.

Независимо къде живеем, никой от нас не може да избяга от границите и огражденията: между личното и колективното, между съня и реалността, между живота и смъртта. Всички сме белязани от тези граници. Може пък хората от границата, тази именно граница, да ни разкрият как се живее между светове."

ИЗ РОМАНА "ГРАНИЦА"

змей

В Странджа естественото обиталище на змея са пещерите. Той пътува през времето и пространството като огнено кълбо и може да въплъти както мъжката, така и женската си същност. Някога всяко от нестинарските села имало свой собствен змей, който се грижел за жътвата и за сезонните работи. Но обратната страна на змейската закрила е неговото желание. Ако змей те погледне, залиняваш. А ако понечиш да го последваш до пещерата му, сиреч до Подземния свят, можеш да се сбогуваш със земните си радости и скърби.

Огнено кълбо

Седмиците в Селцето в долината минаваха, а мен ме изпълваше една особена енергия, тъмна и тежка като сливите в изоставените, подивели селски градини. Жуженето на насекоми се усилваше с уханния упадък на лятото. Бях изгубила всякакво желание да ходя до плажа. Чувството ми за безизходица бе примесено с някаква фаталистична летаргия, сякаш чаках всеки момент нещо да се открехне, или да се пръсне, и всичко да стане ясно. Вцепенена на дъното на долината като от някаква магия, исках само да си седя в "Дискотеката», да ям козе кисело мляко направо от буркана и да гледам планината с Минка. Не бях палила колата не помня от колко дни, не

ОГНЕНО КЪЛБО

ги броях. И все отлагах заминаването си.

Няколко дни преди поредната дата, когато се бях зарекла да си тръгна, реката преля. Всяка година едно и също, казваха. Реката се отприщва като звяр, после се отдръпва, оставяйки след себе си кал и завлечени боклуци. Тук реката преливала напролет по традиция, но всяка година ставало по-зле. Никой не се оплакваше, въпреки че всички знаеха Утежняващите причини - камионите с дървен материал на горската мафия, които изсичаха горите, без да залесяват, и строителната фирма, която извличаше пясък на шест метра дълбочина от речното корито. Резултат: разбутана и замърсена река, промяна на микроклимата - и двете водеха до особено тежки наводнения. Къщите близо до реката бяха още белязани от миналогодишното наводнение с призрачна линия по стените си. Отидох и аз да помогна. Мръсна работа, влудяваща, в един момент извиках: "Трябва да се направи нещо!".

- Ти нали не живееш тук - изпухтя Благо. - Затова все още вярваш в някаква справедливост.

Когато слънцето се покачи високо на хоризонта, три жени седнаха на една пейка с гумените си галоши и плетени чорапи и Деспина каза:

- Някога оттук минал керван за Истанбул. Носели сребро и злато. Реката

изведнъж се покачила и се вдигнала голяма вълна. Мъжете и конете се издавили до крак. Селяните дошли и какво да видят? По брега разпиляно голямо имане. Оттогава, щом реката прелее, държим под око бреговете ги.

Тя така си говореше, на ги, призрачна останка от заминалите преди век гърци, също като името й, тоест името ги. Разбира се, не всички са заминали, и в местните гробища е пълно с гръцки имена от по-нови времена.

- Ама реката не дава сребро и злато - смигна ми жената с дъвката. - Само кал.

Най-младата жена беше Ухото. Оглеждаше с кривогледите си очи нажеженото безоблачно небе.

- Иде рече. Винаги идва след затишие.
- Кое иде? попитах, без да знам кое око да гледам.
- Огненото кълбо каза Ухото.

Бяхме четирите. Чувствах се като излишната харпия. Нали орисниците винаги са по три: млада, на средна възраст и стара. Най-старата има последната дума. Идват при теб в деня на раждането ти и решават как ще се оформи животът ти. Ще си толкова богат или толкова беден, колкото те решат, и ще умреш, когато те кажат. За теб е живот и

смърт, а за тях - игра. Другите две кимнаха, съгласни.

- Да, да, всяка година минава, след панагира на селото ни каза Деспина. Откъм Крейнеро.
- Сигурно съм го проспала обади се жената с дъвката. Както проспах и имането от реката.
- Моята майка го е видяла каза Деспина. Била бременна и орала на полето, като го видяла. Огнено кълбо, само дето не е било кълбо, ами е било змей. С опашка като комета. Прелетял и опърлил земята. Щом се поосвестила, мойта майка гледа косата ги прогорена, а по земята златни люспи.

- Едно време, разправят, змеят се удрял в земята и ставал на човек. Затуй видиш ли го да иде, мълчиш си - вметна Ухото. -Иначе змеят ще ти вземе говора.
- То да е само говора... Може цяла да те вземе смигна Деспина. За невеста.
- А, не, само ако си млада и хубава възрази жената с дъвката. Теб няма от какво да те е страх.

Деспина се изкиска.

- Знаеш ли я Пещерата на Руска? попита. Живеел там един змей, влюбил се в Руска и я взел за невеста. Там ходят яловите двойки.
- Че те да не са имали деца? каза жената с дъвката.
- Змей и човек могат, ама детето умира. Щото е против природата поклати глава Деспина. Както и да е, щом майка ми се поосвестила, взела да ражда. Добра се до вкъщи и ме прати да викам доктора.

Само че било в края на 40-те и докторът бил арестуван, защото бил заподозрян, че помагал на някой си да мине границата.

- И тя роди както можа. Добър човек беше докторът, ама го застреляха. Божеее, колко свестен народ застреляха тогава...

Ухото подслушваше какво си говорят двама мъже в другия край на площада.

- Какво говорят? - попитах я.

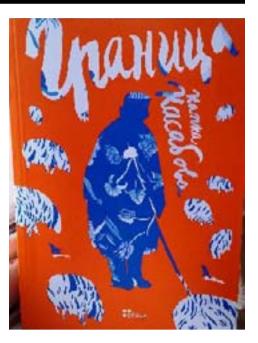
Едното й око ме стрелна подозрително. - Айде аз да тръгвам. - Взе метлата с

- Айде аз да тръгвам. - Взе метлата с дълга дръжка. - Да знайте, че иде.

Xуд. Злати Златев, Далечно плаване X

Нощем в Странджа се виждаха толкова огнени кълба и чинии, че хората го бяха приели за природен закон, без многомного да го обсъждат. Един историк, родом от Селцето в долината, ми каза, че дядо му, по произход от някога българско село, което днес би било турско, ако не беше напълно заличено, е виждал огнени дискове над граничната река много пъти през дългия си живот - с опашки! Винаги над реката. Друг местен, от видното семейство Н. в село Граматиково, ми разказа, че през 90-те години на XX век малкият му син, запален рибар, бил стреснат от нещо една вечер, като отишъл да си нагледа мрежите. Бащата се втурнал да му помогне и ги видял: два пламтящи обекта, като дискове, носещи се над реката. Баща и син стояли така, докато двата обекта изчезнали над гората. Въпреки това г-н Н. разбираше напълно защо човек би бил скептичен.

- В Селцето в долината имаше един, който не приемаше тези неща - продължи. - Аз, казва, съм инженер с университетска степен, не вярвам на приказки. Една вечер седим под асмата.

Били трима: неверникът инженер, г-н Н. и съседката. И както си седели, внезапно станали петима.

- На масата се появиха двама мъже, бяха между мен и него. Облечени като нас, с обикновени дрехи. А, викам, вие познавате ли ги тия? Всички викат не, не ги познаваме. И какво да правим, попитахме ги: абе вие кои сте, да ви вземат дяволите, откъде се взехте?

При това двамата посетители се спогледали и прихнали беззвучно - били като близнаци, отражение един на друг. После бавно се дигнали над масата и се понесли над асмата към реката, в посока Крейнеро, като мъгла.

- И не бяхме пияни - усмихна се господин Н. - Странджа е духовна планина. Някои неща няма как да си обясниш и вероятно така е по-добре.

Господин Нанчев беше загадъчен човек, странджанин кореняк, но от понеобичаен вид. Винаги усмихнат, не така както плитко се усмихва човек, когато всичко му е наред, а когато знае нещо, което другите не искат да знаят. Русоляв, със северняшко луничаво лице, беше известен с това, че знае няколко хиляди песни. Жена му никога не излизаше от къщи, може би беше болна. Веднъж се разхождах из село Граматиково, в крайните улички, откъдето се виждаше абсурден самотен блок. Улиците бяха пусти, но неочаквано една разбрицана кола спря до мен: господин Н., с вечната си загадъчна усмивка, се подаде отвътре и ми даде шепа лешници. От нашето дърво, каза, не си яла такива лешници. И наистина не бях.

Някои неша няма как да си обясниш и вероятно така е по-добре. Когато имаме обяснение за всичко, светът се смалява - така както пораснали се връщаме по вълшебните детски места и всичко изглежда смалено, и ни обзема усещането, че сме ограбени. А странджанци вече са ограбени от почти всичко, сега и природата им грабят - горите, реките, климатът им се разграбва от хищници с официални имена и правителствена подкрепа. Само това им остава на странджанци: необяснимото, духовното. Него никой не може да им го отнеме. Когато се наситят и последните камиони, багери и дървосекачи, когато и последната светлинка в последното село угасне, Звездната планина ще има последната дума...

Капка Касабова, Граница, роман, Издателство "Жанет 45", Пловдив, 2017. София Несторова - редактор, Невена Дишлиева-Кръстева, съвместно с автора - превод, Люба Халеева – оформление.